

**ΑΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Συνθήκη της Βασιλείας Ι και ΙΙ - Εφαρμογή της στον
Τραπεζικό κλάδο .

Η περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος.

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:
ΜΑΛΙΛΗ ΑΝΘΟΥΣΑ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
Ηλίας Μακρής, Δρ. Οικονομολόγος
ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2009**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Βασιλεία Ι & ΙΙ, Αλλαγές που φέρει το νέο Σύμφωνο
Διαχείριση κινδύνου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	Σελίδα
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΣ ΣΤΗ ΑΛΛΑΔΑ	5-7
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	
3.1 ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ-ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι.....	8-11
3.2 ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ-ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ.....	11-12
3.3 ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ.....	12
3.3.1 Αλλαγές στις Τράπεζες.....	12-13
3.3.2 Αλλαγές στους Πελάτες.....	13-14
3.3.3 Αλλαγές για τους Τραπεζοϋπαλλήλους.....	15
3.4 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΙ	16
3.4.1 Πρώτος Πυλώνας.....	16-17
3.4.2 Δεύτερος Πυλώνας.....	18-19
3.4.3 Τρίτος Πυλώνας	19-20
3.5 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ.....	20
3.6 ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	21
3.6.1 Τυποποιημένη Προσέγγιση(standarized approach)	21-22
3.6.1.1 Απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ακίνητη περιουσία.....	22-23
3.6.1.2 Λιανικές απαιτήσεις.....	23-24
3.6.1.3 Απαιτήσεις έναντι μεγάλων επιχειρήσεων.....	24
3.6.1.4 Απαιτήσεις έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ.....	24-26
3.6.1.5 Απαιτήσεις σε καθυστέρηση	26
3.6.2 Προσέγγιση της Εσωτερικής Διαβάθμισης (internal ratings based approach) IRB.....	27-29
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	30-32
4.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ.....	32-34

ΜΕΡΟΣ Β΄

Μελέτη περίπτωσης
Εθνική Τράπεζα Ελλάδος και Βασιλεία ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

2.1 ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	37-38
2.2 Η ΑΡΧΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΕ	38-39
2.3 ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΗΜΕΡΑ...	39-41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

3.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II	42-43
3.2 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΜΕ	43-44
3.3 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (RATING)	44-45
3.4 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ	45-46
3.4.1 Συλλογή Πληροφοριών	46-47
3.5 ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	48
3.5.1 Στάδιο 1: Η απόφαση για την χορήγηση του δανείου	48-49
3.5.2 Στάδιο 2: Ο καθορισμός του επιτοκίου του δανείου	49-51
3.5.3 Στάδιο 3: Η επίβλεψη της εξελικτικής πορείας του δανειοδοτούμενου καθ' όλη την περίοδο αποπληρωμής του δανείου	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΩΣΗ

4.1 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ	53-54
4.2 ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΠΟΥ ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ, ΕΓΚΑΙΡΩΣ ΣΕ ΞΕΚΘΑΡΗ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	54
4.3 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	55
4.3.1 Επίπεδο ταξινόμησης	55
4.3.2 Πρόσθετες, εμπράγματα εξασφαλίσεις	56
4.3.3 Διάρκεια του δανείου	57
4.3.4 Ειδικές συμφωνίες	57
4.3.5 Σχέση τράπεζας – επιχείρησης	58
4.3.6 Το επιτόκιο	58
4.4 ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ ΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΕΧΕΙ ΔΟΘΕΙ	59-61
4.5 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	61-63
4.6 ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ	63-65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

5.1 ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (Ε.Δ.Κ.) ΤΗΣ ΕΤΕ	67-68
5.2 ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	68
5.3 ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	69
5.4 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	69-71
5.5 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	71-73

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	74
-----------------------	-----------

ΜΕΡΟΣ Α΄

**Βασιλεία Ι & ΙΙ, Αλλαγές που φέρει το νέο
Σύμφωνο
Διαχείριση κινδύνου**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν η ανάπτυξη του Συμφώνου της Βασιλείας I και II, της κωδικοποιημένης δηλαδή ονομασίας του πλαισίου των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών.

Μετά την εφαρμογή του νέου πλαισίου, Βασιλεία II, επιτακτική φάνηκε η ανάγκη για την καταγραφή, τη διερεύνηση και την παρουσίαση των διαφορών και των αλλαγών που προκύπτουν από αυτή.

Στο μέρος αυτό της εργασίας αρχικά παραθέτεται ένα κομμάτι που περιγράφει συνοπτικά το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα σήμερα. Στη συνέχεια αναπτύσσεται η συνθήκη της Βασιλείας, διαχωρίζοντας το παλαιό από το νέο Σύμφωνο. Αναλύονται οι αλλαγές που επήλθαν στον τραπεζικό τομέα αλλά και το πώς αυτές έχουν αντίκτυπο στους πελάτες. Τέλος, γίνεται αναφορά στην διαχείριση κινδύνου, Πιστωτικού, Αγοράς, αλλά, πλέον και Λειτουργικού, έναν κίνδυνο που το παλαιό σύμφωνο δεν λάμβανε υπόψη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αποτελείται από μία Κεντρική Τράπεζα (την Τράπεζα Ελλάδος), 41 εμπορικές τράπεζες, 3 επενδυτικές τράπεζες, 1 ειδικευμένη τράπεζα (Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος), 7 τοπικές συνεργαζόμενες τράπεζες, την Τράπεζα του ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και την τράπεζα Προωθήσεως και Δανείων.

Από τις εμπορικές τράπεζες που υπάρχουν στον Ελληνικό χώρο μερικές είναι ξένων συμφερόντων. Στην Ελλάδα η μεγαλύτερη ελληνική εμπορική τράπεζα, είναι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, που διαχειρίζεται περίπου το ένα τρίτο των τραπεζικών δραστηριοτήτων της χώρας.

Η ελληνική τραπεζική βιομηχανία έχει ωριμάσει εντυπωσιακά τα τελευταία πέντε χρόνια. Η πιστωτική ανάλυση έχει βελτιωθεί, τα επίπεδα πρόνοιας έχουν ανέβει, τα συστήματα IT έχουν επιθεωρηθεί λεπτομερώς, οι υπηρεσίες διαδικτυακών τραπεζικών δραστηριοτήτων (Internet banking) έχουν δημιουργηθεί από διάφορες φέρμες και τα πρότυπα management είναι τώρα εξαιρετικά απαιτητικά. Εν μέρει εξαιτίας αυτών των αλλαγών, ο τραπεζικός τομέας είναι εξαιρετικά επικερδής. Οι περισσότερες τράπεζες κάνουν επιστροφή δικαιώματος της τάξης του 25% και επιστροφή περιουσίας 1,5%.

Ένας τομέας που χρειάζεται χρηματοδότηση είναι οι πάσης φύσεως επιχειρήσεις. Για τον σκοπό αυτό η κάθε τράπεζα προσφέρει διάφορα τραπεζικά χρηματοδοτικά προϊόντα προς τις επιχειρήσεις. Το μέγεθος της παραγωγής και οι οικονομίες κλίμακας θεωρούνται καθοριστικά στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα και την επιβίωση μιας επιχείρησης.

Στον τομέα των επιχειρηματικών δανείων – που περιλαμβάνουν δάνεια προς μικρομεσαίες αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις – οι ελληνικές εμπορικές τράπεζες συνεχίζουν να αναπτύσσουν τα χαρτοφυλάκιά τους από χρόνο σε χρόνο, αλλά με μικρότερους ρυθμούς σε σύγκριση με εκείνους που παρατηρούνται στη στεγαστική πίστη και στη λιανική τραπεζική. Ο τομέας των επιχειρηματικών δανείων αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων των εγχώριων τραπεζικών ιδρυμάτων, χαρακτηρίζεται όμως από μικρότερη παραγωγή και χαμηλότερα περιθώρια κέρδους.

Σημειώνεται ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παραμένει σαφώς πιο «συγκεντρωμένο» σε σύγκριση με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς οι 5 μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες (Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, EFG Eurobank, Εμπορική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς) ελέγχουν το 70% περίπου της συνολικής τραπεζικής αγοράς. Παράλληλα, οι εγχώριες εμπορικές τράπεζες δραστηριοποιούνται ως «παραδοσιακά» τραπεζικά ιδρύματα, με τα κύρια έσοδά τους να προέρχονται από τόκους επί δανείων και άλλες τραπεζικές εργασίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι το καθαρό επιτοκιακό τους έσοδο αποτελεί το 70% των συνολικών τους εσόδων (τα οποία δύναται να περιλαμβάνουν και άλλα έσοδα όπως προμήθειες, κέρδη από χρηματοοικονομικές πράξεις

κλπ.), ενώ η αντίστοιχη σχέση σε άλλες ευρωπαϊκές τράπεζες διαμορφώνεται στο 50% κατά μέσο όρο ¹.

¹ Νικόλαος Ηρ. Γεωργιάδης, *Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα*, Δημοσίευση στο Investment Research&Analysis Journal, Σεπτέμβριος 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

3.1 ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ - ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα από το τέλος της δεκαετίας του 1970 ως σήμερα. Σημαντικοί παράγοντες που οδήγησαν στην προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Όπως για παράδειγμα, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και η χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κινδύνων. Η αστάθεια και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν λόγω αυτών των παραγόντων, οδήγησαν στην άσκηση πιέσεων σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές. Αφορμή των εξελίξεων αυτών ήταν η δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας συστάθηκε το 1974 με μέλη της τις κεντρικές Τράπεζες και άλλες εποπτικές αρχές από τα κράτη-μέλη του "Group of Ten" δηλαδή, Βέλγιο, Καναδά, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, αλλά και τις Ιαπωνία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ. Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας

Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements). Οι κανόνες που περιέχονται στις εκθέσεις τις δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελούν γενικές κατευθυντήριες γραμμές καλής πρακτικής. Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αποβλέπει κυρίως στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού κυρίως σε διεθνές επίπεδο.

Οι κανόνες του Συμφώνου (Βασιλεία I), αντικείμενο αναφοράς είχαν την εποπτεία της Κεφαλαιακής Επάρκειας των τραπεζών, στόχος της οποίας είναι να θέσει ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε σχέση με τον αναλαμβανόμενο πιστωτικό κίνδυνο.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται ως η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, αντανakλά δηλαδή την πιθανότητα μη εξόφλησης ενός δανείου ή την καθυστέρηση αποπληρωμής του. Ο κίνδυνος ταυτίζεται πάντα με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας.

Για την αντιμετώπιση του Πιστωτικού Κινδύνου καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας. Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων του Πιστωτικού Ιδρύματος προς τα στοιχεία του Ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμισμένα με τον κίνδυνο τους. Η ελάχιστη τιμή του συντελεστή καθιερώθηκε στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου σε όλες τις μορφές. Έτσι το Σύμφωνο της Βασιλείας επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής

επάρκειας, 8%, και εναρμόνισε για πρώτη φορά το διεθνές εποπτικό σύστημα.

Το σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών υπογράφηκε αρχικά το 1988. Σημαντικές αδυναμίες όμως, όπως ο καθορισμός των συντελεστών στάθμισης ανεξάρτητα από το μέγεθος του πιστωτικού ιδρύματος, ο αυθαίρετος καθορισμός του ποσοστού κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και η μη αξιολόγηση των κινδύνων αγοράς όπως ο λειτουργικός, συναλλαγματικός, νομικός κ.ά. οδήγησαν στην αναθεώρησή του το 1996 και στην εισαγωγή ενός νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια, έτσι ώστε να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στον κίνδυνο και τη διακράτηση κεφαλαίου.

Το 2006 ολοκληρώθηκε η διαδικασία έκδοσης του νέου Συμφώνου Κεφαλαιακής Επάρκειας (Βασιλεία II), το οποίο λαμβάνει υπόψη την ιδιαιτερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και την πολυπλοκότητα της τραπεζικής διαχείρισης. Εκφράζεται πλέον η ανάγκη να μοντελοποιηθεί ο κίνδυνος όχι κάθε δανείου χωριστά αλλά των χαρτοφυλακίων των δανείων, αλλαγή η οποία οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι δανειστές δεν θέλουν απλά να προβλέπουν τον κίνδυνο, αλλά να βελτιστοποιήσουν τις αποφάσεις που σχετίζονται με τους πελάτες τους.

Με σκοπό λοιπόν τη διασφάλιση της σταθερής και αποτελεσματικής λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι Εποπτικές Αρχές, συνεργαζόμενες μεταξύ τους, αλλά και με τις τράπεζες, επικαιροποίησαν το Εποπτικό Πλαίσιο, γνωστό πλέον ως συνθήκη της Βασιλείας II. Το πλαίσιο αυτό περιγράφει τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και ορίζει τα ελάχιστα

απαιτούμενα. Ήδη το πλαίσιο αυτό υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με την έκδοση της Οδηγίας Requirements Directive την 30^η Ιουνίου 2006 και έχει έναρξη εφαρμογής την 1^η Ιανουαρίου 2007.

3.2 ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ - ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Το νέο πλαίσιο επεκτείνεται όσον αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια, σε θέματα εποπτικού ελέγχου, πειθαρχίας της αγοράς και στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Η Βασιλεία II είναι η κωδικοποιημένη ονομασία του νέου πλαισίου κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών που έχει ψηφισθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Οδηγίες 2006/48/EC και 2006/49/EC) και αντικατέστησε το πλαίσιο (Βασιλεία I) από τις αρχές του 2007. Η Βασιλεία I είχε πολλές θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών, καθώς οδήγησε σε αύξηση των κεφαλαίων τους. Είναι όμως ένα τυποποιημένο σύστημα (one size fit all) που επιτρέπει μικρές διαφοροποιήσεις κατά τράπεζα και δεν καλύπτει τις καινοτομίες που παρουσιάσθηκαν στην αγορά (π.χ. τιτλοποίηση, πιστωτικά παράγωγα).

Το αναθεωρημένο Εποπτικό Πλαίσιο περιλαμβάνει επιπλέον Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για την κάλυψη ζημιών που ενδέχεται να προέλθουν από Λειτουργικό Κίνδυνο, όπως προβλήματα σε τεχνικά συστήματα, ανθρώπινα λάθη, φυσικές καταστροφές ή παράνομες πράξεις. Ο λειτουργικός κίνδυνος υφίσταται σε όλο το

εύρος των δραστηριοτήτων των Πιστωτικών Ιδρυμάτων από ίδρυσης και είναι δύσκολος και δυσχερής στον εντοπισμό του. Σε αυτό το είδος κινδύνου ανήκουν κοινωνικά γεγονότα και καταστροφές όπως το τρομοκρατικό περιστατικό της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, το οποίο προκάλεσε μεγάλο ύψος οικονομικών ζημιών.

3.3 ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ;

Η εφαρμογή του συμφώνου της Βασιλείας II έφερε αλλαγές τόσο στις τράπεζες όσο και στους πελάτες. Και οι τραπεζικοί υπάλληλοι όμως δεν έμειναν ανεπηρέαστοι εφόσον κλήθηκαν να προσαρμόσουν τις γνώσεις τους αλλά και τις δυνατότητες του στα νέα δεδομένα και απαιτήσεις που θεσπίστηκαν με το νέο σύμφωνο.

3.3.1 Αλλαγές στις Τράπεζες

Η διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας (rating) είναι πλέον ο σημαντικότερος παράγοντας:

- Στη λήψη αποφάσεων χορήγησης
- Στην τιμολόγηση των προϊόντων χορήγησης
- Στον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας
- Παράλληλα οι τράπεζες δεσμεύονται στον καθορισμό επιτοκίων από τις έμμεσες οδηγίες που υπάρχουν μέσα στις

κατευθύνσεις του συμφώνου. Συγκεκριμένα είναι υποχρεωμένες να αποδεικνύουν ότι το επιτόκιο που καθορίζουν για κάθε πιστοδοτικό προϊόν (κατηγορία δανείου) καλύπτει τουλάχιστον τον πιστωτικό κίνδυνο που ενέχει το προϊόν.

3.3.2 Αλλαγές στους Πελάτες

Αρχικά φαίνεται ότι δυσκολεύουν οι όροι χορήγησης τραπεζικών δανείων. Σε ένα άρθρο αναφερόταν ότι ο τραπεζικός δανεισμός είναι σαν να παρακολουθείς το "Μετέωρο βήμα του Πελαργού". Δηλαδή δεν είναι ούτε εύκολη ούτε φθηνή υπόθεση. Γίνεται ατομική αξιολόγηση και με κριτήρια που επιλέγει η κάθε τράπεζα με το δικό της τρόπο χωρίς βέβαια να κοινοποιούνται. Οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να ενημερώνουν τους πελάτες τους αλλά χωρίς να αναφέρουν ακριβώς τον τρόπο αξιολόγησης.

Στη συνέχεια αυξάνεται το κόστος δανεισμού στους πελάτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα. Οι πελάτες θα υποχρεωθούν να τηρούν και να κοινοποιούν στις δανείστριες τράπεζες τα στοιχεία τους έτσι ώστε να διευκολύνουν τις ατομικές αξιολογήσεις της πιστοληπτικής τους ικανότητας.

Συνοπτικά οι συνέπειες για τους δανειολήπτες είναι:

- Δυσκολία στις χορηγήσεις δανείων λόγω της ατομικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών
- Περιορισμός στη διαθεσιμότητα των δανειακών κεφαλαίων για μικρές επιχειρήσεις χωρίς αρκετές διασφαλίσεις

- Αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων επειδή θα υποχρεωθούν να τηρούν και να υποβάλουν περισσότερα στοιχεία της οικονομικής τους κατάστασης στις τράπεζες και αν δεν έχουν υψηλή πιστοληπτική ικανότητα να χρεώνονται με υψηλότερα επιτόκια
- Υπερβολικές εμπράγματες διασφαλίσεις.
- Παράλληλα επειδή λαμβάνονται υπόψη οι διαβαθμίσεις των διεθνώς αναγνωρισμένων οίκων αξιολόγησης (βλέπε Moody's, Standard & Poor's, Fitch κλπ.) αυξάνεται το κύρος αυτών των οργανισμών και προβλέπεται ότι θα ξεφυτρώσουν και άλλες. Υπενθυμίζεται ότι στο διεθνές σκάνδαλο της Enron είχαν αναμειχθεί οι Moody's, Standard & Poor's, καθώς επίσης και η Morgan Stanley και City Group.

Τέλος, παρακολουθώντας τις διεθνείς αντιδράσεις των τραπεζικών και επιχειρηματικών στελεχών φαίνεται ότι τονίζεται ιδιαίτερα ο τρίτος πυλώνας του συμφώνου που αφορά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας της αγοράς. Ουσιαστικά προβλέπεται πλήρης διαφάνεια στην πληροφόρηση. Λεπτομερείς υποχρεωτικές ποιοτικές και ποσοτικές δημοσιοποιήσεις στοιχείων, που η υποχρεωτικότητα καθορίζεται --ενισχύει την κερδοσκοπία επειδή η διεθνής "σπέκουλα" μόνο σε συνθήκες πλήρους διαφάνειας μπορεί να μεγαλουργήσει.

3.3.3 Αλλαγές για τους Τραπεζοϋπαλλήλους

Το νέο σύμφωνο απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις στη Διαχείριση Κινδύνων. Ήδη πολλές Τράπεζες έχουν ενισχύσει το ανθρώπινο δυναμικό της μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων με απευθείας προσλήψεις από την αγορά ή και με εξασφάλιση συμβούλων σε θέματα χειρισμού συστημάτων Διαχείρισης Κινδύνων. Η στελέχωση με εξειδικευμένα στελέχη προωθείται και από την Τράπεζα της Ελλάδος και μάλιστα με πιστοποίηση αξιολογητών.

Δημιουργήθηκαν ερωτήματα όσον αφορά τον τρόπο που κάθε Τράπεζα θα αποκτήσει τα ικανά εξειδικευμένα στελέχη που απαιτούνται. Από την Ελεύθερη Αγορά ή με εκπαίδευση των υπαλλήλων της; Ποιος τρόπος είναι ο φθηνότερος και αποτελεσματικότερος;

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα δεδομένα θα προσελήφθησαν εξειδικευμένοι Risk Managers αλλά έγιναν και εκπαιδεύσεις νέων στελεχών των Τραπεζών. Επειδή όμως οι πρακτικές αυτές χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους και χρήση λογισμικών, επιλέχθηκαν σε κάθε περίπτωση νέοι που μπορούν να λειτουργήσουν τα συστήματα αυτά. Η χειρότερη εκδοχή είναι η εξωτερίκευση μέρους ή του συνόλου αυτών των εργασιών με χρησιμοποίηση ελληνικών ή ξένων εξειδικευμένων εταιρειών.

3.4 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Γενικά η δομή του νέου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας περιλαμβάνει 3 θεματικές ενότητες (πυλώνες):

Πυλώνας I

Τροποποίηση πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου με την προσθήκη απαιτήσεων για την κάλυψη και του λειτουργικού κινδύνου

Πυλώνας II

Διαδικασίες για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών

Πυλώνας III

Γνωστοποίηση πληροφοριών με σκοπό την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες.

3.4.1 Πρώτος πυλώνας

Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να παρακολουθούν την επάρκεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνου, την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης, την έκθεση κινδύνων, την κεφαλαιακή επάρκεια, τη ρευστότητα, τις λογιστικές αρχές και την ποιότητα κερδοφορίας μιας τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο, θα έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν σε κάθε χρηματοοικονομικό ίδρυμα τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, οι οποίες θα μπορούν να είναι και υψηλότερες από το ελάχιστο όριο των 8%, ανάλογα με την εκτιμώμενη έκθεση κινδύνου της τράπεζας.

Ελάχιστες Κεφαλαιακές απαιτήσεις (minimum capital requirements) είναι ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων , οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Όσο αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο προτείνονται δύο τρόποι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- την Τυποποιημένη Προσέγγιση (standardized approach) και
- την Προσέγγιση της Εσωτερικής Διαβάθμισης (internal ratings based (IRB) approach).

Η τελευταία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- τη Θεμελιώδη Μέθοδο (foundation approach)
- την Προηγμένη Μέθοδο (advanced approach)

3.4.2 Δεύτερος πυλώνας

Ο δεύτερος πυλώνας του Συμφώνου της Βασιλείας στοχεύει να ενθαρρύνει την τήρηση υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική, και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς. Αυτοί αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και τις διαφάνειες των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης (supervisory review process). Το μέρος αυτό του πλαισίου εισάγει γενικές αρχές τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Οι γενικές αρχές που διέπουν το μέρος αυτό του πλαισίου είναι: α) τα Πιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να έχουν διαδικασία εκτίμησης της συνολικής κεφαλαιακής τους επάρκειας σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνουν ανάλογα με την στρατηγική τους και β) οι εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν τις εσωτερικές εκτιμήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια και την στρατηγική τους καθώς επίσης και την ικανότητα τους να παρακολουθούν και να συμμορφώνονται με τις διατάξεις που αφορούν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας καθώς και να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα εφόσον δεν είναι ικανοποιημένες με το αποτέλεσμα της σχετικής διαδικασίας.

3.4.3 Τρίτος πυλώνας

Πειθαρχία της Αγοράς (market discipline). Ο τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα Π.Ι. προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς.

Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι πρακτικές μετρήσεως των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού/ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας.

3.5 ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των Τραπεζών αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των Ιδίων Κεφαλαίων της Τράπεζας και των στοιχείων του Ενεργητικού (εντός και εκτός Ισολογισμού), τα οποία έχουν σταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί.

Δηλαδή ο δείκτης αυτός με τα παλιά δεδομένα υπολογιζόταν ως εξής:

$$\frac{\text{Εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς}}$$

(Με δεδομένους συντελεστές στάθμισης κινδύνων)
Και έπρεπε να είναι > 8 %

Ο ίδιος δείκτης μετά την εφαρμογή του νέου συμφώνου υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Εποπτικά κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός + Κίνδυνος Αγοράς + Λειτουργικός}}$$

Και θα πρέπει να είναι > 8 %

3.6 ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Στο νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας προβλέπονται εναλλακτικές μέθοδοι υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων πιο ευαίσθητες ως προς τον κίνδυνο, επιτυγχάνοντας σύγκλιση μεταξύ του εποπτικού και του οικονομικού κεφαλαίου.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει ουσιαστικά δύο εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των εποπτικών κεφαλαίων για τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων

3.6.1 *Τυποποιημένη Προσέγγιση (standardized approach)*

Σύμφωνα με την Τυποποιημένη Μέθοδο, η οποία προϋπήρχε στη Βασιλεία I και στο νέο Σύμφωνο δέχεται μερικές τροποποιήσεις, προτείνεται η χρήση σταθμίσεων έναντι του κινδύνου από εξωτερικούς οίκους αξιολόγησης οι οποίοι πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια που δίνονται από τη CEBS (Committee of European Banking Supervisors). Δηλαδή με βάση την πρώτη προσέγγιση, η εκτίμηση της επικινδυνότητας εξαρτάται από τις διαβαθμίσεις που δημοσιοποιούν οι εξωτερικές, εξειδικευμένες εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας όπως είναι οι Moody's, οι S&P κ.ά. Για παράδειγμα, χρηματοδότηση επιχείρησης με διαβάθμιση AA έχει μικρότερη κεφαλαιακή απαίτηση από τη χρηματοδότηση επιχείρησης με διαβάθμιση BBB.

Βασικό σημείο της προσέγγισης των εξωτερικών συστημάτων διαβάθμισης είναι ότι διαφοροποιείται ο συντελεστής στάθμισης

της λιανικής τραπεζικής με εκείνον της χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα ορίζεται διαφορετικός συντελεστής στάθμισης για τις παρακάτω κατηγορίες:

- Απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ακίνητη περιουσία
- Λιανικές απαιτήσεις
- Απαιτήσεις έναντι μεγάλων επιχειρήσεων
- Απαιτήσεις έναντι Πιστωτικών Ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ(Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών)
- Απαιτήσεις σε καθυστέρηση.

3.6.1.1 Απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ακίνητη περιουσία

Βασική προϋπόθεση για την ένταξη στην κατηγορία των ανοιγμάτων που εξασφαλίζονται με ακίνητη περιουσία, είναι η συχνή αποτίμηση της αξίας των ακινήτων, τουλάχιστον μία φορά ετησίως. Αυτό μπορεί να γίνει με στατιστικές μεθόδους με βάση τους δείκτες τιμών των κατοικιών που δημοσιεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) ή από ανεξάρτητο Εκτιμητή.

Συντελεστές στάθμισης ακίνητης περιουσίας

- Αστικά ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες θα σταθμίζονται με ποσοστό 35% εφόσον:
Η αγοραία αξία του ακινήτου θα υπερβαίνει σημαντικά την αξία του δανείου, ο δε δείκτης LTV (Loan to Value) να μην ξεπερνά το 75%.
Ο αριθμός των ακινήτων δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα τέσσερα ανά συμβαλλόμενο.
- Εμπορικά ακίνητα
Στο τμήμα της απαίτησης που ορίζεται ως το χαμηλότερο ποσό μεταξύ των α) 60% αξίας ανοίγματος και β) 50%

αγοραίας αξίας ακινήτου, εφαρμόζεται ο συντελεστής στάθμισης 50%.

Το υπόλοιπο τμήμα της απαίτησης σταθμίζεται με συντελεστή 100%.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Δάνειο €200.000 για αγορά κατοικίας αξίας €300.000
LTV = 66%
Σταθμισμένο Ενεργητικό: €200.000 x 35% = €70.000
Απαιτούμενο Κεφάλαιο: 70.000 x 8% = €5.600
- Δάνειο €200.000 για αγορά κατοικίας αξίας €250.000
LTV = 80%
Δεν εντάσσεται στις απαιτήσεις εξασφαλισμένες με ακίνητη περιουσία.
- Δάνειο €1 εκ. για αγορά εμπορικού χώρου αξίας €1,3 εκ.
€1 εκ. x 60% = €600.000
€1,3 εκ. x 50% = €650.000
Σταθμισμένο Ενεργητικό: €600.000 x 50% + €400.000 x 100% = €700.000
Απαιτούμενο κεφάλαιο €56.000

3.6.1.2 Λιανικές απαιτήσεις

Προϋπόθεση ένταξης στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής είναι να υπάρχουν ανοίγματα προς φυσικά πρόσωπα ή μικρές εταιρίες όπου ο τζίρος να μην ξεπερνά τα 50 εκ, η απαίτηση στο πρόσωπο αυτό ή σε συνδεδεμένα πρόσωπα να είναι μικρότερη του €1 εκ. και να υπάρχει μεγάλος αριθμός απαιτήσεων με παρόμοια χαρακτηριστικά. Ο συντελεστής στάθμισης ορίζεται στο 75%.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Υπολειπόμενη αξία καταναλωτικού δανείου €10.000

Σταθμισμένο ενεργητικό: $€10.000 \times 75\% = €7.500$

Απαιτούμενο κεφάλαιο: $€7.500 \times 8\% = €600$

- Υπολειπόμενη αξία ανοίγματος €900.000 με Αρχικό δάνειο €1,2 εκ.

Δεν εντάσσεται στις λιανικές απαιτήσεις.

3.6.1.3 Απαιτήσεις έναντι μεγάλων επιχειρήσεων

Στην περίπτωση αυτή οι διαβαθμίσεις των επιχειρήσεων και οι συντελεστές στάθμισης έχουν ως εξής:

Διαβάθμιση Επιχείρησης	AAA/ AA-	A+/ A-	BBB+/ BB-	Κάτω του BB-	Μη Διαβάθμιση
Συντελεστές Στάθμισης	20%	50%	100%	150%	100%

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

- Ενέγγυος πίστωση €300.000 προς επιχείρηση με διαβάθμιση (από Moody's) AA+

Πιστωτική μετατροπή: $€300.000 \times 20\% = €60.000$

Απαιτούμενο κεφάλαιο: $€60.000 \times 100\% \times 8\% = €4.800$

3.6.1.4 Απαιτήσεις έναντι Πιστωτικών Ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ

Εδώ οι διαβαθμίσεις των επιχειρήσεων και οι συντελεστές διαβάθμισης διαφέρουν ανάλογα με τις δύο παρακάτω περιπτώσεις:

- Ανοίγματα με εναπομένουσα διάρκεια >3 μηνών ή και <3 μηνών για νομίσματα πλην του €
- Ανοίγματα σε € με εναπομένουσα διάρκεια <3 μηνών όπου οι συντελεστές είναι ευνοϊκότεροι.

Έχουμε λοιπόν:

Ανοίγματα με εναπομένονσα διάρκεια >3 μηνών ή και <3 μηνών για νομίσματα πλην του €

Διαβάθμιση Ιδρύματος	AAA/ AA-	A+/ BBB-	BB+/ B-	Κάτω του B-	Μη Διαβάθμιση
Συντελεστές Στάθμισης	20%	50%	100%	150%	20%*

*Εφόσον η χώρα λειτουργίας του ιδρύματος έχει διαβάθμιση A- ή και καλύτερη. Διαφορετικά η κατηγορία αυτή λαμβάνει τον συντελεστή στάθμισης της χώρας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

- Δάνειο προς Ελληνική τράπεζα με διαβάθμιση BB αξίας €100.000
Σταθμισμένο ενεργητικό: €100.000 x 100% = €100.000
Απαιτούμενο κεφάλαιο: €100.000 x 8% = €8.000

Ανοίγματα σε € με εναπομένονσα διάρκεια <3 μηνών όπου οι συντελεστές είναι ευνοϊκότεροι

Διαβάθμιση Χώρας Ιδρύματος	AAA/ AA-	A+/ BBB-	BB+/ B-	Κάτω του B-	Μη Διαβάθμιση
Συντελεστές Στάθμισης	20%	20%	50%	150%	20%*

* Εφόσον η χώρα λειτουργίας του ιδρύματος έχει διαβάθμιση A- ή και καλύτερη. Διαφορετικά η κατηγορία αυτή λαμβάνει τον συντελεστή στάθμισης της χώρας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

- Δάνειο προς Ελληνική τράπεζα με διαβάθμιση AA αξίας €100.000

Σταθμισμένο ενεργητικό: €100.000 x 20% = €20.000

Απαιτούμενο κεφάλαιο: €20.000 x 8% = €1.600

3.6.1.5 Απαιτήσεις σε καθυστέρηση

Στο ακόλυπτο τμήμα οποιουδήποτε στοιχείου σε καθυστέρηση, άνω των 90 ημερών, εφαρμόζεται συντελεστής στάθμισης:

150%	Εάν οι αναπροσαρμογές αξίας* αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 20% του μη καλυμμένου τμήματος του ανοίγματος προ προβλέψεων.
100%	Εάν οι αναπροσαρμογές αξίας* αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 20% του μη καλυμμένου τμήματος του ανοίγματος προ προβλέψεων.
100%	Εάν οι αναπροσαρμογές αξίας* αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 15% του μη καλυμμένου τμήματος του ανοίγματος προ προβλέψεων <u>και</u> η απαίτηση καλύπτεται πλήρως από μη επιλέξιμες για την τυποποιημένη μέθοδο εξασφαλίσεις.

*Οι ειδικές προβλέψεις για πιστώσεις που έχουν παρουσιάσει ενδείξεις απομείωσης της αξίας τους, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Απαίτηση αξίας €100.000 σε καθυστέρηση με αναπροσαρμογές αξίας 18%
Σταθμισμένο ενεργητικό: €100.000 x 150% = €150.000
Απαιτούμενο κεφάλαιο: €150.000 x 8% = €12.000
- Απαίτηση αξίας €100.000 σε καθυστέρηση με αναπροσαρμογές αξίας 18% και κάλυψη από εταιρικό ομόλογο αξίας €110.000 με διαβάθμιση BB+
Σταθμισμένο ενεργητικό: €100.000 x 100% = €100.000
Απαιτούμενο κεφάλαιο: €100.000 x 8% = €8.000

3.6.2 Προσέγγιση της Εσωτερικής Διαβάθμισης (internal ratings based (IRB) approach).

Η προσέγγιση των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης χωρίζεται σε δύο επιμέρους μεθοδολογίες, τη Θεμελιώδη Μέθοδο (Foundation Approach) και την Εξελιγμένη Μέθοδο (Advanced Approach).. Τα συστήματα Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορες τεχνικές για την κατανομή των πιστούχων σε βαθμίδες κινδύνου. Οι τεχνικές αναφέρονται στα εμπειρικά, ποσοτικά και μικτά συστήματα διαβάθμισης και η επιλογή του καταλληλότερου συστήματος εξαρτάται από τα διαθέσιμα στοιχεία και την τεχνογνωσία κάθε τράπεζας.

Η μεθοδολογία ανάπτυξης υποδειγμάτων για τα συστήματα διαβάθμισης πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένα στάδια ανάπτυξης επαρκώς τεκμηριωμένα όπως η επιλογή των δεδομένων, ο προσδιορισμός του υποδείγματος, η εκτίμηση των παραμέτρων, η ποιοτική και ποσοτική επικύρωση και η εξαγωγή συμπερασμάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια του υποδείγματος. Άλλωστε οι συγκρίσεις μεταξύ των μεθόδων δείχνουν ότι η διαφορά στην ακρίβεια της ταξινόμησης των διαφορετικών μεθόδων είναι λιγότερο σημαντική από τα λάθη που μπορεί να προκύψουν από μια μη σωστή δειγματοληψία.

Για τον υπολογισμό των σταθμίσεων των κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων.

Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την **πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (PD - Probability of Default)** και απεικονίζει την πιστοληπτική του

ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.

Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου (**LDG - Loss Given Default**) δίνει μια **εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας**, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δεν θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος της LDG εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί.

Μια τρίτη παράμετρος, η **έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (EAD - Exposure At Default)** δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.

Τέλος, το **μέγεθος της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (M - Maturity)** μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος.

Η ποσοτικοποίηση των παραπάνω παραμέτρων πρέπει να γίνει πλήρως τεκμηριωμένα και να ανανεώνεται σε τουλάχιστον ετήσια βάση. Παράλληλα απαιτείται η προσαρμογή των αποτελεσμάτων (calibration), έτσι ώστε οι εκτιμήσεις να αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συμπεριφορά τους, διαφορετικά οι όποιες διαφορές θα πρέπει να δειχθεί ότι δεν οφείλονται σε συστηματικούς παράγοντες αλλά σε τυχαίο θόρυβο.

Στην Εξελεγμένη μέθοδο των Εσωτερικών Συστημάτων Διαβάθμισης οι εκτιμήσεις των PD, LDG, EAD και M παρέχονται από την τράπεζα βάσει των εκτιμήσεών της και των κατάλληλων

ιστορικών δεδομένων, ενώ για την εκτίμηση του M υπάρχει δυνατότητα εξαίρεσης για κάποια χρηματοδοτικά ανοίγματα.

Αντίθετα, **στη Θεμελιώδη προσέγγιση** μόνο η τιμή του PD παρέχεται από το υπάρχον χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων, καθώς οι σταθμίσεις των LDG , EAD και M τίθενται από την Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Η εφαρμογή των νέων κανόνων της Βασιλείας II σηματοδότησε αναμφισβήτητα μια νέα εποχή για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος διεθνώς δημιουργώντας όρους και προϋποθέσεις σταθερότητας, κεφαλαιακής επάρκειας και συνοχής που θωρακίζουν τους τραπεζικούς οργανισμούς έναντι κινδύνων και κλυδωνισμών που μπορεί να εγκυμονούνται από τις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες και τη ρευστότητα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και τις αγορές.

Αποτέλεσμα της εφαρμογής της νέας Συνθήκης ήταν να παρουσιαστεί μεγαλύτερος ανταγωνισμός, αύξηση της δημιουργικότητας των τραπεζιτών, εξάλειψη των παλαιών φραγμών και μεγαλύτερη ευελιξία για το σύνολο του χρηματοοικονομικού συστήματος. Πάνω απ' όλα, οι αλλαγές αυτές επέφεραν την ανάγκη της διαχείρισης του κινδύνου από τις τράπεζες.

Κλειδί των θεσμικών αλλαγών είναι η υιοθέτηση βελτιωμένων πρακτικών διαχείρισης κινδύνου από τις τράπεζες, ενώ για πρώτη φορά εισάγεται ως παράμετρος προσδιορισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων ο λειτουργικός κίνδυνος. Βεβαίως, τόσο το κόστος όσο και η ευκολία προσαρμογής στο νέο πλαίσιο δεν ήταν ίδια για όλους τους τραπεζικούς οργανισμούς. Ευνοημένες από τις αλλαγές ήταν οι τράπεζες εκείνες που

υιοθέτησαν την εξελιγμένη μέθοδο μέτρησης πιστωτικού κινδύνου (μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων ή IRB) έναντι των τραπεζών που θα παραμείνουν στην πιο απλή μέθοδο (τυποποιημένη), γεγονός το οποίο αντανακλά το κίνητρο που παρέχουν οι εποπτικές αρχές για διαρκή βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών. Για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αυτό σημαίνει ότι ευνοημένες θα είναι οι μεγαλύτερες τράπεζες οι οποίες έχουν επιλέξει να προχωρήσουν στην εφαρμογή προηγμένων μεθόδων. Όπως επίσης προκύπτει και από τη διεθνή εμπειρία ευνοημένες θα είναι, επίσης, κι εκείνες που είναι περισσότερο επικεντρωμένες στην λιανική τραπεζική, με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι το επίπεδο των επισφαλειών που μπορεί να έχουν θα είναι ελεγχόμενο.

Για τις τράπεζες που κάνουν χρήση των εξελιγμένων μεθόδων, η ανάπτυξη συστημάτων μέτρησης και παρακολούθησης των αναλαμβανόμενων πιστωτικών κινδύνων από κάθε τράπεζα, τους επιτρέπει να κάνουν καλύτερες σταθμίσεις της σχέσεως μεταξύ κινδύνου και τιμολόγησης δανείων. Αυτό σημαίνει ότι οδηγηθούμε σε ένα πλαίσιο τιμολόγησης το οποίο είναι δικαιότερο και ακριβέστερο μιας και η τιμολόγηση του κάθε πελάτη σχετίζεται με το αναμενόμενο ρίσκο του ατομικά. Οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να «ανταμείψουν» τους πελάτες τους που είναι συνεπείς, τόσο τους εταιρικούς όσο και τους ιδιώτες.

Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ειδικότερα, το πρακτικό αποτέλεσμα επίσης είναι θετικό. Στο παρελθόν τα χαμηλά επιτόκια αφορούσαν μόνον τις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις. Τώρα αυτό διαφοροποιείται καθώς το χαμηλό επιτόκιο είναι συνάρτηση

της καλής εικόνας της επιχείρησης ανεξάρτητα από το μέγεθός της.

Η προσαρμογή του τραπεζικού συστήματος στην Βασιλεία II συνεπάγεται κόστος το οποίο είναι σημαντικό ειδικότερα για τις τράπεζες εκείνες οι οποίες επιλέγουν τις εξελιγμένες μεθόδους, τόσο σε συστήματα, ανάπτυξη προηγμένων μοντέλων μέτρησης κινδύνου, όσο και σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

4.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Οι βασικές κατηγορίες κινδύνων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι τράπεζες είναι ο Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk), ο Κίνδυνος Αγοράς (Market Risk) και ο Λειτουργικός Κίνδυνος (Operational Risk).

Ο Πιστωτικός Κίνδυνος αφορά:

α) τον κίνδυνο δανεισμού ,όταν δηλαδή ο πελάτης της τράπεζας δεν μπορεί να αποπληρώσει το χρέος του. Για τις τράπεζες αφορά τα ληξιπρόθεσμα δάνεια, τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και τις συνέπειες στον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας,

β) τον κίνδυνο της έκδοσης χρεογράφων, όταν δηλαδή ο εκδότης ενός χρεογράφου το οποίο κατέχει μια τράπεζα υποβαθμίζεται πιστοληπτικά και μειώνεται η αξία του, έχοντας επίπτωση στην κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας,

γ) τον κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου και του διακανονισμού όταν δηλαδή ο αντισυμβαλλόμενος της τράπεζας αδυνατεί να εκπληρώσει κατά ή πριν από την ημερομηνία διακανονισμού τις υποχρεώσεις του έναντι της τράπεζας, και

δ) τον κίνδυνο της χώρας, ο οποίος αφορά περιπτώσεις χρεοκοπίας της χώρας (εξυπηρέτηση δανείων και κρατικών ομολόγων), κυβερνητική πολιτική (π.χ. αλλαγή νομοθεσίας), μετατροπή συναλλάγματος (π.χ. εγχωρίων κερδών προς αποστολή στη μητρική εταιρεία) και μεταφορά χρημάτων (π.χ. απαγόρευση μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό).

Ο Κίνδυνος Αγοράς αφορά:

α) τον κίνδυνο τιμής, δηλαδή μεταβολές στις τιμές επιτοκίων, συναλλάγματος, μετοχών, εμπορευμάτων και άλλων περιουσιακών στοιχείων που επηρεάζουν αρνητικά την κερδοφορία, με επιπτώσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας, και

β) τον κίνδυνο ρευστότητας, την πιθανότητα δηλαδή να μην υπάρχουν διαθέσιμα ρευστά για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων στην ώρα τους.

Τέλος, ο **Λειτουργικός Κίνδυνος** αφορά κινδύνους που προκύπτουν από τη διαδικασία και τη διεκπεραίωση μιας συναλλαγής, την τεχνολογία και τα συστήματα, την ανθρώπινη συμπεριφορά, την πολιτική και τη στρατηγική του οργανισμού, το νομικό και θεσμικό περιβάλλον, λογιστικές και φορολογικές παραμέτρους, καθώς και οποιονδήποτε εξωγενή κίνδυνο.

Η έννοια και ο στόχος του Risk Management στις τράπεζες είναι να μπορεί να αναγνωρίζει όλους τους πιθανούς κινδύνους ανά περίπτωση. Κατόπιν, να μπορεί να μετρήσει το μέγεθος του με βάση την πιθανή ζημιά που μπορεί να υποστεί η τράπεζα, ώστε να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα με στόχο τη μείωση στο ελάχιστο των προβλημάτων που προέρχονται από την προβολή της τράπεζας σε κάθε κατηγορία κινδύνου ².

² <http://www.tovima.gr/Oikonomia.asp>

ΜΕΡΟΣ Β΄

Μελέτη περίπτωσης Εθνική Τράπεζα Ελλάδος και Βασιλεία II

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο δεύτερο αυτό μέρος της εργασίας γίνεται μελέτη περίπτωσης για την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος (ΕΤΕ) και πως αυτή αντέδρασε στην επιβολή του νέου συμφώνου.

Αρχικά αναφέρονται ιστορικά στοιχεία για την Τράπεζα, από ίδρυσης μέχρι και την εικόνα που παρουσιάζει σήμερα ως Όμιλος ΕΤΕ πλέον.

Στην συνέχεια αναπτύσσετε ο τρόπος με τον οποίο εφάρμοσε η ΕΤΕ την νέα Συνθήκη με ειδική αναφορά στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

2.1 ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το 1828, επί κυβέρνησης Καποδίστρια, συστήθηκε η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα. Το τραπεζικό αυτό σύστημα είχε ως σκοπό να ικανοποιήσει τις ανάγκες της οικονομίας, να συμβάλλει στη μείωση της τοκογλυφίας και να βοηθήσει τον γεωργικό τομέα της Ελλάδας. Οι γενικότερες όμως πολιτικοοικονομικές συνθήκες της εποχής εκείνης, η αποτυχία της τράπεζας να κερδίσει την εμπιστοσύνη του κόσμου η οποία είχε ως συνέπεια τον περιορισμό των τραπεζικών της δραστηριοτήτων, οδήγησαν στη διάλυσή της το 1834.

Έπειτα από τη διάλυση του πρώτου τραπεζικού αυτού συστήματος, δύο όμιλοι κεφαλαιούχων, ο μεν πρώτος Ελλήνων και Γάλλων, ο δε δεύτερος Άγγλων, υπέβαλαν σχετικές προτάσεις στην κυβέρνηση, η οποία μετά την συμφωνία της με τον Άγγλο Γκλας, εκπρόσωπο του ομίλου Ράιτ, εξέδωσε νόμο στις 25/01/1836 για τη σύσταση Εθνικής Τράπεζας. Σκοπός της εθνικής τράπεζας θα ήταν η ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της ναυτιλίας. Παρά την συμφωνία όμως, ο Ράιτ διατύπωσε ορισμένες επιφυλάξεις και ο νόμος για την σύσταση της Εθνικής Τράπεζας παρέμεινε στα χαρτιά.

Στο μεταξύ όμως, ο Ελβετός Εϋνάρδος απέστειλε στον Έλληνα φίλο του Γ. Σταύρου 500.000δρχ. με την εντολή να αντιμετωπίσει την περίπτωση ανάπτυξης τραπεζικών εργασιών

στην Ελλάδα. Ο Γ. Σταύρου προχώρησε σε διαβήματα με την κυβέρνηση, η οποία και δέχτηκε να βοηθήσει στη δημιουργία νέας τράπεζας. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η κατάργηση του νόμου του 1836 και η έκδοση νέου με ημερομηνία 30 Μαρτίου 1841. Έτσι λοιπόν στις 30 Μαρτίου του 1841 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος (ΕΤΕ) που αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.

Η ΕΤΕ δημιουργήθηκε με συμμετοχή 1000 μετόχων, το κεφάλαιο της ορίστηκε σε 500.000δρχ.και παραχωρήθηκε σε αυτή το δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμμάτων. Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μετόχων καθώς και τα περί διοίκησης και εσωτερικής λειτουργίας καθορίστηκαν και ρυθμίστηκαν από βασιλικά διατάγματα. Στην πρώτη συνέλευση εκλέχθηκε Διευθυντής Τράπεζας ο Γ. Στάρου, Υποδιευθυντής ο κ. Κ. Βρανής, τακτικοί σύμβουλοι οι κ.κ. Α. Ρουζιού και Εμμ. Μενεσθεύς.

2.2 Η ΑΡΧΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΕ

Το πρώτο υποκατάστημα ιδρύθηκε στη Σύρο το 1843 και το δεύτερο στην Πάτρα το 1846.

Το 1848 η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος αντιμετώπισε την πρώτη οικονομική κρίση λόγω των πολιτικών γεγονότων στην Ευρώπη, την οποία όμως ξεπέρασε με επιτυχία. Το 1876 συμμετείχε στην ίδρυση εταιρίας για την αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας. Το 1882 στην κατασκευή και εκμετάλλευση των σιδηροδρόμων Θεσσαλίας, Πειραιώς – Αθηνών – Πελοποννήσου και σε άλλες

κοινωφελείς επιχειρήσεις. Το 1893 συμπαραστάθηκε στο ελληνικό κράτος το οποίο όμως δεν κατάφερε να αποφύγει την πτώχευση.

Η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος αναμφίβολα αποτέλεσε τον άξονα της οικονομικής ζωής και της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Στις 22 Μαΐου 1928 ιδρύθηκε εκδοτική τράπεζα, Τράπεζα της Ελλάδος στην οποία και μεταβιβάστηκε το εκδοτικό προνόμιο.

Η ΕΤΕ παραμένει έως και σήμερα η πρώτη εμπορική τράπεζα της χώρας, ελέγχει την τράπεζα Επαγγελματικής Πίστεως, τη Στεγαστική Τράπεζα, μετέχει στην Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ) και σε μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και ελέγχει την ασφαλιστική εταιρία ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΗΣΤΙΚΗ.

2.3 ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΤΕ) είναι ο μεγαλύτερος ελληνικός Τραπεζικός Όμιλος από πλευράς ενεργητικού, χορηγήσεων, καταθέσεων και κεφαλαιοποίησης. Το σύνολο του ενεργητικού της, το Σεπτέμβριο του 2007, ανήλθε σε € 84,2 δισ., η δε κεφαλαιοποίησή ξεπερνά τα € 20 δισ.

Ο Όμιλος παρέχει ευρύ φάσμα τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και κατέχει ηγετική θέση σε κάθε τομέα της ελληνικής αγοράς στον οποίο δραστηριοποιείται.

Διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο που αριθμεί περισσότερα από 570 καταστήματα και πάνω από 1400 ΑΤΜ στην Ελλάδα, ενώ έχει αναπτύξει αξιόλογη παρουσία στις χώρες των Βαλκανίων και στην Τουρκία με δίκτυο που αριθμεί περισσότερες από 980 μονάδες.

Η ΕΤΕ κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στον τομέα των συγχρηματοδοτούμενων έργων (Public – Private Partnerships / PPP) στην Ελλάδα. Από το 1994, ο Όμιλος διετέλεσε και συνεχίζει να είναι χρηματοοικονομικός σύμβουλος του Ελληνικού Δημοσίου σε όλα τα μεγάλα έργα υποδομής που πραγματοποιήθηκαν ως PPPs, όπως το Νέο Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών στα Σπάτα, η Ζεύξη Ρίου – Αντιρρίου και η Αττική Οδός. Σήμερα, η Εθνική Τράπεζα απασχολείται ως Χρηματοοικονομικός Σύμβουλος του Ελληνικού Δημοσίου στο έργο ανάθεσης της κατασκευής και λειτουργίας 7 συνδυασμών αστικών και υπεραστικών αυτοκινητοδρόμων, συνολικού προϋπολογισμού άνω των € 9 δισ. που υλοποιούνται ως PPP.

Παράλληλα η Εθνική Τράπεζα συνέβαλε μέσω της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας της, στη διαμόρφωση του νέου νομικού πλαισίου για τις Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) στην Ελλάδα (ν. 3389/2005). Πρόσφατα η Εθνική Τράπεζα, ως επικεφαλής ομίλου ελληνικών και διεθνών οικονομικών, τεχνικών και νομικών συμβούλων, επελέγη ως Χρηματοοικονομικός Σύμβουλος του Δημοσίου για την υλοποίηση των πρώτων δύο έργων που υλοποιούνται βάσει του νόμου 3389/2005 (ΣΔΙΤ) και αφορούν στο σχεδιασμό, την κατασκευή, τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία 27 σχολικών μονάδων στην Αττική και 6 κτιρίων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Επίσης, η Εθνική Τράπεζα επελέγη ως Χρηματοοικονομικός Σύμβουλος για το έργο της υλοποίησης των κτιρίων στέγασης των

Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Τρικάλων και Κορινθίας με ΣΔΙΤ στα πλαίσια του ίδιου νόμου. Η Τράπεζα, διαθέτοντας τεχνογνωσία και ισχυρή οικονομική βάση, μπορεί να προσφέρει στους πελάτες της υποστήριξη και εξειδικευμένες λύσεις κατά το στάδιο δόμησης της συμφωνίας χρηματοδότησης του έργου αλλά και να συμμετέχει στην οργάνωση/διαχείριση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κοινοπρακτικών δανείων. Οι τομείς των έργων υποδομής (αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια κλπ), των ενεργειακών μονάδων και των βιομηχανικών συγκροτημάτων αποτελούν το κύριο αντικείμενο της χρηματοδοτικής δραστηριότητας της Τράπεζας στον τομέα του Project Finance.

Έως σήμερα, η ΕΤΕ έχει συμμετάσχει στη χρηματοδότηση και των τριών έργων που έχουν ολοκληρωθεί στην Ελλάδα με σύμπραξη δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, καθώς και σε άλλα σημαντικά έργα στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Ρουμανία, Τουρκία, Κουβέιτ, Γερμανία, ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο). Η Εθνική Τράπεζα λοιπόν, υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στον τομέα των μεγάλων έργων, παρέχοντας στους πελάτες της ολοκληρωμένες υπηρεσίες τόσο στο συμβουλευτικό, όσο και στο χρηματοδοτικό τομέα. Πρόσφατα κατέλαβε την 18η θέση στον πίνακα της παγκόσμιας κατάταξης βάσει αναληφθέντων έργων παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το 2007 (Global Advisory Mandates won in 2007) και την 13η θέση στην αντίστοιχη κατάταξη για τις περιοχές της Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Αφρικής (EMEA advisory Mandates won in 2007), σύμφωνα με το έγκυρο διεθνές περιοδικό Project Yiannis International.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

3.1 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Σύμφωνα με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και αντίστοιχες οδηγίες της Τράπεζας της Ελλάδος, τα ελληνικά Πιστωτικά Ιδρύματα έπρεπε να είχαν προσαρμοστεί προαιρετικά στην Συνθήκη της Βασιλείας II την 1/1/2007 και υποχρεωτικά στις 31/12/2007. Η υποχρεωτική προσαρμογή αναφερόταν κυρίως στην διαχείριση πιστωτικών κινδύνων (δάνεια) και των κινδύνων που προέρχονται από τη λειτουργία της τράπεζας. Μεσοπρόθεσμα θα έμπαινε και σε εφαρμογή ο τρίτος πυλώνας της Συνθήκης ο οποίος αφορά τους ελέγχους.

Στα πλαίσια λοιπόν αυτού του περιορισμού η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος υιοθέτησε τους κανονισμούς και τις οδηγίες του νέου συμφώνου, το οποίο ως σκοπό είχε να οδηγήσει τους τραπεζικούς οργανισμούς να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρίζονται όχι μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς, αλλά και τους λειτουργικούς κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένα.

Η ομαλή λειτουργία, η αξιοπιστία και η σταθερότητα του τραπεζικού και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν προφανή και αδιαμφισβήτητη οικονομική αλλά κυρίως κοινωνική σημασία.

Η Οδηγία της Βασιλείας II θέτει νέα επίπεδα όσον αφορά στο ύψος των πόρων που θα πρέπει να διαθέτουν οι τράπεζες

προκειμένου να καλύπτουν τους κινδύνους και να διασφαλίζουν καταθέσεις και επενδύσεις.

Το ύψος του αποθεματικού κεφαλαίου που θα πρέπει να τηρεί μια τράπεζα, δεν θα εξαρτάται αποκλειστικά από το μέγεθος του δανείου, αλλά και από τον κίνδυνο αδυναμίας αποπληρωμής που θα διαπιστώνεται σε κάθε περίπτωση. Η απαίτηση αυτή οδήγησε την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος στην ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης και ταξινόμησης που θα τη βοηθήσει να δημιουργήσει την “εικόνα” του κάθε πελάτη της και βάσει αυτής να προχωρήσει σε δανειοδότησή του ή μη και υπό ποιους όρους. Το σύστημα αυτό θα αναπτύξουμε στη συνέχεια.

3.2 ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΜΕ

Υπάρχουν περίπου 1.000.000 Μικρές Επιχειρήσεις και Επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά, 55% εκ των οποίων δεν έχουν υφιστάμενα δάνεια. Αυτές οι εταιρίες δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς του εμπορίου κατά 40% και των υπηρεσιών κατά 30% [στοιχεία 2005].

Η σχέση των μικρών επιχειρήσεων με το τραπεζικό σύστημα είναι σχετικά περιορισμένη και αυτό γιατί οι επιχειρήσεις βασίζονται κατά μεγάλο ποσοστό, περίπου 65%, στην αυτοχρηματοδότηση ή στην επαγγελματική πίστωση των προμηθευτών τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις που υιοθέτησαν και κινήθηκαν βάσει του ρεύματος της παγκοσμιοποίησης, αποδείχτηκαν πιο ανθεκτικές στο χρόνο. Το ίδιο βέβαια και οι

επιχειρήσεις με οικογενειακό χαρακτήρα που έχουν ένα μέσο όρο ζωής 20 χρόνια.

Στην Ελλάδα οι πολύ μικρές επιχειρήσεις κυριαρχούν στον επιχειρηματικό τομέα έναντι των ΜΜΕ, εκπροσωπώντας το 98% όλων των επιχειρήσεων και το 38% του συνολικού όγκου πωλήσεων. Αποτελούν κυρίως ατομικές επιχειρήσεις με έναν έως δύο υπαλλήλους κατά μέσο όρο οι οποίοι είναι μέλη της οικογένειας. Ο μέσος ετήσιος κύκλος εργασιών υπολογίζεται στα €54.000 για επιχειρήσεις χωρίς υπαλλήλους και στα €350.000 για αυτές με λιγότερους από 10 υπαλλήλους.

3.3 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (RATING)

Η αξιολόγηση είναι μια διεργασία που γίνεται από την τράπεζα και βασίζεται στην εκτίμηση των θετικών, αλλά και των αρνητικών παραμέτρων που δημιουργούν την πιστοληπτική “εικόνα” του πελάτη προς την τράπεζα. Η αξιολόγηση είναι το εργαλείο που καθορίζει τις δυνατότητες της κάθε επιχείρησης να δανειστεί το ποσό εκείνο που θα συντελεί στην πρόοδο και την ανάπτυξή της και όχι στο ποσό εκείνο που μακροπρόθεσμα, λόγω αδυναμίας αποπληρωμής, θα δημιουργούσε σοβαρό οικονομικό πρόβλημα στην επιχείρηση.

Ένας γενικότερος ορισμός που θα μπορούσαμε να δώσουμε για την διαδικασία της αξιολόγησης, είναι η καταγραφή οικονομικών και ποιοτικών στοιχείων της επιχείρησης καθώς και η περεταίρω ανάλυση τους με στόχο τον υπολογισμό του ποσοστού

ασυνέπειας ομάδων επιχειρήσεων με ομοειδή χαρακτηριστικά. Η τράπεζα βασίζεται στα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας για να αποφασίσει για την δανειοδότηση ή μη του ενδιαφερομένου, καθώς και για τους σχετικούς όρους του δανείου.

Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει είτε από την ίδια την τράπεζα, δηλαδή με την μέθοδο Εσωτερικής Διαβάθμισης είτε με εξωτερική αξιολόγηση, δηλαδή βασιζόμενη στην Τυποποιημένη Προσέγγιση όπου οι τράπεζες στηρίζονται σε στοιχεία που δημοσιοποιούν οι εξωτερικές, εξειδικευμένες εταιρείες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

3.4 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ

Η διαδικασία της ταξινόμησης μιας επιχείρησης μπορεί να συνοψιστεί στα εξής τρία στάδια:

1. Αρχικά γίνεται συλλογή εκτενών πληροφοριών αναφορικά με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της. Οι πληροφορίες προέρχονται κυρίως από τους ίδιους τους πελάτες.
2. Στη συνέχεια, οι τράπεζες συγκρίνουν συγκεκριμένους παράγοντες, όπως αυτοί προκύπτουν από τα στοιχεία που συνέλεξαν, με τα ιστορικά δεδομένα που έχουν σχετικά με τη μη αποπληρωμή δανείων παλαιότερων πελατών, με τους οποίους ο ενδιαφερόμενος εμφανίζει κοινά χαρακτηριστικά.
3. Τέλος, με βάση στατιστικούς αλγόριθμους, η τράπεζα αποδίδει στον πελάτη την ανάλογη κατηγορία κατάταξης, με βάση την οποία θα αποφασιστεί η σύναψη ή μη του δανείου και υπό ποιους όρους.

3.4.1 Συλλογή Πληροφοριών

Οι πληροφορίες που συλλέγονται αφορούν τόσο ποσοτικά μεγέθη όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Ποσοτικά Μεγέθη

Συλλέγονται οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης, όπως αυτά προκύπτουν μέσα από τις φορολογική δήλωση της επιχείρησης, τρέχουσας αλλά και προηγούμενων ούτως ώστε να μπορούν να δουν την πορεία της επιχείρησης τα τελευταία τουλάχιστον τρία χρόνια. Επίσης, ζητούνται οι περιοδικές αλλά και οι εκκαθαριστικές Φ.Π.Α. των τριών αυτών χρόνων όπου θα πρέπει να φαίνεται ότι η επιχείρηση δεν έχει οφειλές. Ο ισολογισμός ακόμη της επιχείρησης είναι απαραίτητος για να σχηματιστεί η “εικόνα” της. Η τράπεζα λοιπόν επικεντρώνεται σε οικονομικά στοιχεία και δείκτες όπως δείκτης οφειλών, ρευστότητας, κερδοφορίας κ.τ.λ.

Σύμφωνα με μελέτη που διενεργήθηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από την McKinsey and Company, Inc. and System Consulting Network S.r.l. το 75% των μεσαίων και μεγάλων τραπεζών πανευρωπαϊκά θεωρούν την ανυπαρξία οφειλών πολύ σημαντική, ενώ το 50% αυτών αποδίδουν την ίδια βαρύτητα τόσο στη ρευστότητα όσο και στην κερδοφορία της εταιρείας.

Ποιοτικά Χαρακτηριστικά

Προκειμένου να εξακριβωθούν ορισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης, λαμβάνουν χώρα συναντήσεις μεταξύ των εκπροσώπων της τράπεζας και της επιχείρησης.

Στόχος τέτοιων συναντήσεων είναι πρωτίστως να σχηματιστεί άποψη για το πόσο καλά διοικείται η εταιρεία. Με βάση την προαναφερθείσα μελέτη, 50% των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων δίνουν μεγάλη βάση στη σωστή διαχείριση (management). Επίσης, μικρότερο μεν αλλά σημαντικό ρόλο παίζει η θέση της επιχείρησης στην αγορά, το πελατολόγιό της, η γενική της σχέση με την τράπεζα και η νομική της μορφή.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η διαδικασία κατάταξης δεν στηρίζεται μόνο στην στατιστική εξέταση των αριθμητικών δεδομένων της εταιρείας. Αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας αυτής αποτελεί και η εκτίμηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της εταιρείας. Όσο μεγαλύτερο το μέγεθος της ΜΜΕ ή το ύψος του δανείου, τόσο πιο σημαντική κρίνεται η εξέταση του ποιοτικού παράγοντα. Άλλωστε σε περιπτώσεις δανειοδότησης νεοσύστατης επιχείρησης, όπου δεν υπάρχει δυνατότητα πληροφόρησης για προηγούμενα ποσοτικά μεγέθη (ισολογισμοί, δηλώσεις εφορίας κ.τ.λ.), μοιραία το βάρος θα δοθεί στην ενδελεχή έρευνα και αξιολόγηση των θεμάτων, όπως η εμπειρία των στελεχών διεύθυνσης, το επιχειρησιακό της πλάνο κ.τ.λ. ο συνδυασμός των δύο αυτών επιμέρους αξιολογήσεων (ποσοτικά μεγέθη – ποιοτικά χαρακτηριστικά) θα οδηγήσει στην απόδοση της αρμόζουσας κατηγορίας κατάταξης στην επιχείρηση.

3.5 ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΟΓΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.

Η ταξινόμηση που θα αποδοθεί στην επιχείρηση θα χρησιμοποιηθεί από την τράπεζα ποικιλότροπα καθ' όλη τη

διάρκεια της συνεργασίας τους όσον αφορά στο συγκεκριμένο δάνειο και πιθανότατα και σε περίπτωση σύναψης νέων δανείων.

Η διαδικασία της αξιολόγησης θα μπορούσε να αποδοθεί ως εξής:

Στάδιο 1

Η αξιολόγηση δρα καταλυτικά στην απόφαση για χορήγηση του δανείου.

Στάδιο 2

Η τράπεζα θα στηριχτεί στην αξιολόγηση για τον καθορισμό του επιτοκίου του δανείου.

Στάδιο 3

Η τράπεζα θα αναπροσαρμόσει την αξιολόγηση της επιχείρησης καθ' όλη τη διάρκειά του, με βάση τα καινούργια στοιχεία που θα προκύπτουν.

3.5.1 Στάδιο 1: Η απόφαση για τη χορήγηση του δανείου.

Ανέκαθεν υπήρχαν κανόνες και στοιχεία στα οποία στηριζόταν η απόφαση της τράπεζας για τη δανειοδότηση ή μη του ενδιαφερόμενου. Ωστόσο, η τελική απόφαση ήταν υποκειμενική καθώς βασιζόταν στη γνώμη του εκπροσώπου της τράπεζας, με τον οποίο είχε διαπραγματευτεί η επιχείρηση. Πλέον με το σύστημα αξιολόγησης, η μέθοδος λήψης αυτών των αποφάσεων τυποποιείται, συστηματοποιείται. Η κατάταξη της επιχείρησης κρίνεται ως το πλέον βαρύνον κριτήριο για την απόφαση χορήγησης του δανείου. Εκτός αυτού βέβαια, από την κατάταξη της επιχείρησης κρίνεται και το ύψος τυχόν εξασφαλίσεων που θα πρέπει να δοθούν από την επιχείρηση καθώς και η μέγιστη διάρκεια αποπληρωμής.

3.5.2 Στάδιο 2: Ο καθορισμός του επιτοκίου του δανείου.

Η διαδικασία αξιολόγησης επιδρά στον καθορισμό της τιμής του δανείου. Το επιτόκιο που θα ορίσει η τράπεζα εξαρτάται από μια ποικιλία παραγόντων όπως, το κόστος της χρηματοδότησης, τα λειτουργικά έξοδα της τράπεζας, την εκτιμώμενη ζημιά, το απασχολούμενο κεφάλαιο και το περιθώριο διαπραγμάτευσης.

Αναλυτικά:

- **Κόστος Χρηματοδότησης:** Με τον όρο αυτό προσδιορίζονται τα έξοδα στα οποία θα υποχρεωθεί η τράπεζα, προκειμένου να εξασφαλίσει το ποσό που απαιτείται για το δάνειο (π.χ. το επιτόκιο που θα καταβάλλει προκειμένου να δανειστεί το απαραίτητο κεφάλαιο).
- **Λειτουργικά Έξοδα:** Όπως κάθε άλλη επιχείρηση, έτσι και η τράπεζα έχει λειτουργικά έξοδα, τα οποία και πρέπει αν καλύψει. Τα έξοδα αυτά συνυπολογίζονται στον καθορισμό του επιτοκίου του δανείου (π.χ. μισθοί προσωπικού, έξοδα κτηρίων και εγκαταστάσεων κ.τ.λ.).
- **Εκτιμώμενη Ζημιά:** Οι δανειοδοτήσεις των τραπεζών, όπως και κάθε άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα, ενέχουν συγκεκριμένους κινδύνους. Στην περίπτωση λοιπόν της δανειοδότησης, ο κίνδυνος εστιάζεται στην πιθανότητα μη εξόφλησης του δανείου μερικά ή ολικά, καθώς και στην ενδεχόμενη καθυστέρηση στην καταβολή των δόσεων. Ο κίνδυνος αυτός, όπως είναι φυσικό, επηρεάζει το επιτόκιο του δανείου ανάλογα με την πιθανότητα πραγμάτωσής του κάθε

φορά. Αυτή η πιθανότητα υπολογίζεται με βάση την κατηγορία ταξινόμησης κάθε επιχείρησης. Οι πιο αξιόπιστες επιχειρήσεις και επομένως αυτές που έχουν καλύτερη κατάταξη παρουσιάζουν μικρότερη πιθανότητα προβληματικής αποπληρωμής.

- **Απασχολούμενο Κεφάλαιο:** Όπως αναπτύχθηκε και παραπάνω, στα πλαίσια του νέου κανονιστικού πλαισίου, οι τράπεζες πρέπει να τηρούν ένα αποθεματικό κεφάλαιο για κάθε δάνειο που χορηγούν, προκειμένου να μπορούν να εξασφαλίσουν τη συνέχιση της λειτουργίας τους, καθώς και να διασφαλίσουν τους καταθέτες και τους μετόχους τους σε περίπτωση σε περίπτωση μη αποπληρωμής των δανείων. Αυτή η ρύθμιση αποσκοπεί στη διασφάλιση της σταθερότητας στον τραπεζικό κλάδο και στην οικονομία γενικότερα. Σύμφωνα με τους κανόνες της “Βασιλείας II”, το κεφάλαιο που θα πρέπει να δεσμεύεται εξαρτάται από την αξιοπιστία του δανειοδοτούμενου και κατ’ επέκταση από την αξιολόγησή του από την τράπεζα. Όσο καλύτερη η αξιολόγησή του, τόσο μικρότερο το ύψος του απαιτούμενου κεφαλαίου.
- **Περιθώριο Διαπραγμάτευσης:** Πέρα από τους προηγούμενους παράγοντες, το τελικό επιτόκιο του δανείου ενδέχεται να μεταβληθεί κατόπιν διαπραγμάτευσης της τράπεζας με το δανειοδοτούμενο. Όπως είναι προφανές, όσο καλύτερη είναι η αξιολόγηση μιας επιχείρησης τόσο ισχυρότερη είναι και η θέση της απέναντι στην τράπεζα σε αυτή την διαπραγμάτευση.

3.5.3 Στάδιο 3: Η επίβλεψη της εξελικτικής πορείας του δανειοδοτούμενου καθ' όλη την περίοδο αποπληρωμής του δανείου.

Η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος βασίζεται όλο και περισσότερο στη χρήση συστημάτων αξιολόγησης για τη διαρκή παρακολούθηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων. Ήδη, κατά τακτά χρονικά διαστήματα επανεκτιμάται ο ενδεχόμενος κίνδυνος που ακολουθεί κάθε πελάτη, επαναξιολογώντας την κατάταξή του. Αυτές οι επαναξιολογήσεις συνήθως γίνονται σε ετήσια βάση. Η ΕΤΕ δύναται να προχωρεί σε ανανέωση της αξιολόγησης των δανειοδοτούμενων και σε διαστήματα μικρότερα του έτους, εφ' όσον προκύψουν νέα οικονομικά δεδομένα ή αν τούτο κριθεί απαραίτητο από τα αρμόδια στελέχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

ΘΕΜΕΛΕΙΩΔΕΙΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΩΣΗ

Η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος θέλοντας να βοηθήσει τις ΜΜΕ ως προς την ανάπτυξη αποτελεσματικών δανειακών σχέσεων υπό το πρίσμα του νέου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος που θεσπίζει η Βασιλεία II, θέσπισε η ίδια έξι θεμελιώδεις κανόνες.

Οι κανόνες αυτοί είναι:

1. Ενημέρωση από την τράπεζα.
2. Παράδοση των πληροφοριών που ζητούνται από τις ΜΜΕ εγκαίρως σε ξεκάθαρη και ολοκληρωμένη μορφή. Είναι μέγιστης σημασίας η ακρίβεια των παρεχόμενων πληροφοριών. Η παροχή μη έγκυρων πληροφοριών κατά το στάδιο της ταξινόμησης μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα τη σχέση πιστούχου – τράπεζας.
3. Έλεγχος των όρων και των προϋποθέσεων του δανείου.
4. Ενεργή συνδρομή από τις ΜΜΕ στη βελτίωση της αξιολόγησης που τους έχει δοθεί.
5. Εξασφάλιση από τις ΜΜΕ της διατήρησης του δανείου.
6. Εξέταση εναλλακτικών.

4.1 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ

Οι πληροφορίες που δίνει κάθε πιστωτικό ίδρυμα στους πελάτες του για την διαδικασία αξιολόγησης και δανειοδότησης

που ακολουθεί, καθώς και αυτές που ζητάει από τους ίδιους, ενδέχεται να διαφέρουν σημαντικά από ίδρυμα σε ίδρυμα. Η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος έκρινε σκόπιμο να ενημερωθούν οι πελάτες τις για τις αλλαγές τις οποίες υφίσταται ο τραπεζικός κλάδος στο πλαίσιο του νέου κανονιστικού πλαισίου “Βασιλεία II”. Για το λόγο αυτό προσφέρονται στους πελάτες ενημερωτικά φυλλάδια. Θεωρείται όμως και σκόπιμο να ζητήσει η ΜΜΕ όλο το διαθέσιμο υλικό που παρέχει η τράπεζα σχετικά με τις δανειοδοτήσεις και τη διαδικασία ταξινόμησης που ακολουθεί.

Οι αλλαγές στον τραπεζικό κλάδο λόγω της Βασιλείας II οδηγούν άμεσα την τράπεζα σε απαίτηση για περισσότερες και αναλυτικότερες πληροφορίες όπως προσκόμιση επιχειρησιακού πλάνου εκ μέρους της επιχείρησης προκειμένου να εξεταστεί η περίπτωση χρηματοδότησης της. Οι ενδιαφερόμενοι προτού προχωρήσουν στην υποβολή του αιτήματός τους, θα πρέπει να ενημερωθούν αναλυτικά για τις πληροφορίες που καλούνται να προσκομίσουν καθώς και για η μορφή στην οποία θα πρέπει να τις αποτυπώσουν. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται εξοικονόμηση χρόνου.

Στα πλαίσια της ενημέρωσης των ΜΜΕ από τις τράπεζες , η ΕΤΕ παρέχει στους πελάτες της ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα της διαδικασίας ταξινόμησης είτε τηλεφωνικά είτε κατόπιν συναντήσεως. Βέβαια, συνήθως προτιμάται η συνάντηση. Ο πελάτης θα ενημερωθεί για τη βαθμίδα που του έχει αποδοθεί και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε, ενώ ο τραπεζικός σύμβουλος θα του προτείνει πιθανούς τρόπους βελτίωσης που αποτελέσματος αυτού. Θα συζητήσει για την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η ΜΜΕ και θα προβεί σε υποδείξεις αλλαγών και ευκαιριών που παρουσιάζονται. Μέσω αυτών των

συναντήσεων, η επιχείρηση αποκτά έναν εξωτερικό σύμβουλο, ο οποίος μπορεί να είναι αντικειμενικός αλλά και ικανός να βοηθήσει στην αποφυγή λαθών και στον σχεδιασμό μελλοντικών κινήσεων.

4.2 ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ, ΠΟΥ ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ, ΕΓΚΑΙΡΩΣ ΣΕ ΞΕΚΑΘΑΡΗ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ

Η έγκαιρη προσκόμιση των απαραίτητων πληροφοριών αποτελεί δείγμα επαγγελματισμού που προδιαθέτει θετικά την τράπεζα απέναντι στην επιχείρηση. Ύστερα από τη σχετική της ενημέρωση, η ΜΜΕ πρέπει να προσκομίσει στην τράπεζα τα πλέον ενημερωμένα στοιχεία που της ζητούνται όσο το δυνατόν ταχύτερα. Η λεπτομέρεια και η συνέπεια παίζουν σημαντικό ρόλο. Όσον αφορά στο περιεχόμενο των πληροφοριών, πρέπει να δοθεί έμφαση τόσο στην εγκυρότητά τους όσο και στον τρόπο με τον οποίο αυτές θα προσκομιστούν.

Ο εκπρόσωπος της τράπεζας φροντίζει πάντα να ενημερώνει την ΜΜΕ για τη μορφή που θα πρέπει να έχουν τα απαιτούμενα έγγραφα, έτσι διευκολύνεται η τράπεζα ούτως ώστε να επιτευχθεί η διαδικασία. Ο τραπεζικός σύμβουλος, δρώντας ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ δανειολήπτη και δανειοδοτούμενου, είναι σε θέση να σχηματίσει σημαντική γνώμη για την επιχείρηση η οποία μπορεί να επηρεάσει την τελική απόφαση της τράπεζας. Ως εκ τούτου οι επιχείρησης θα πρέπει να εκμεταλλευτεί το γεγονός και να φανεί συνεπής. Επίσης, θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει πρόσθετες πληροφορίες στην τράπεζα ακόμα και μετά την αρχική αξιολόγησή της.

4.3 ΈΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Οι όροι, το επιτόκιο και οι λοιπές λεπτομέρειες κάθε δανειοδότησης, είναι αποτελέσματα συνυπολογισμού αρκετών παραγόντων, όπως η αποδοτικότητα της υφιστάμενης σχέσης του πελάτη με την τράπεζα, η γενικότερη οικονομική κατάσταση του πελάτη, η μορφή και το ύψος χρηματοδότησης κ.ά. η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, ακολουθώντας την δική της πολιτική, αξιολογεί τους παράγοντες αυτούς και δίνει στον καθένα ξεχωριστή βαρύτητα.

Έξι παράγοντες, ιεραρχημένοι ως εξής:

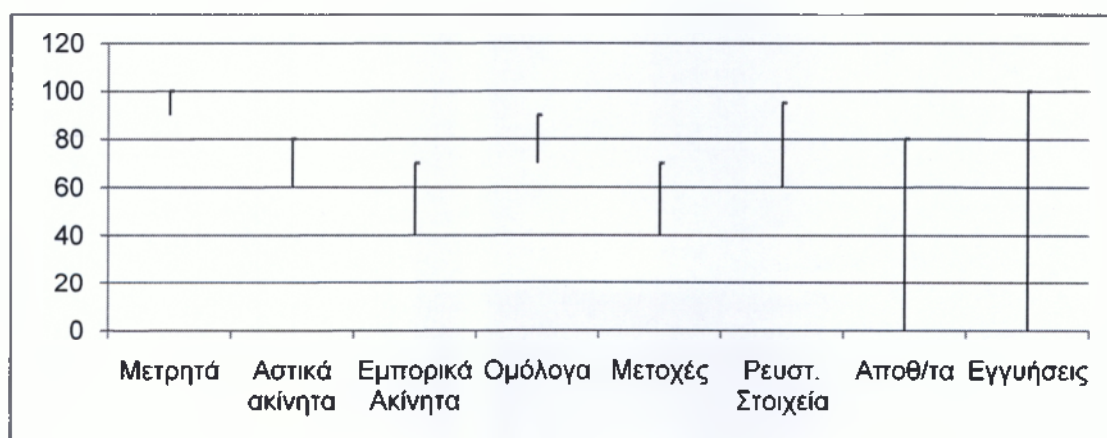
1. Επίπεδο ταξινόμησης
2. Πρόσθετες, εμπράγματα εξασφαλίσεις
3. Διάρκεια του δανείου
4. Ειδικές συμφωνίες
5. Σχέση τράπεζας – επιχείρησης
6. Επιτόκιο

4.3.1 Επίπεδο ταξινόμησης

Η κατάταξη που αποδίδεται σε κάθε ΜΜΕ σηματοδοτεί τον καθορισμό της τιμής του δανείου. Η τράπεζα θα χρησιμοποιήσει την αξιολόγηση της ΜΜΕ ως οδηγό στον υπολογισμό του ύψους των αναμενόμενων ζημιών της, καθώς και του απαιτούμενου κεφαλαίου. Επομένως, η ταξινόμηση της εταιρίας αποτελεί διαδικασία υψίστης σημασίας.

4.3.2 Πρόσθετες, εμπράγματες εξασφαλίσεις

Η προσφορά πρόσθετων εξασφαλίσεων έχει θετικό αντίκτυπο στο επιτόκιο. Οι εξασφαλίσεις, συνήθως, μειώνουν το ύψος των αναμενόμενων ζημιών σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής και, συνεπώς, συνεισφέρουν σε καλύτερους όρους δανειοδότησης. Ωστόσο θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι τα ΕΤΕ, όπως και κάθε άλλη τράπεζα, είναι επιφυλακτική όταν υπολογίζει την αξία της προστιθέμενης εξασφάλισης. Αυτό συμβαίνει γιατί, σε περίπτωση μη αποπληρωμής του δανείου, η διαδικασία ρευστοποίησης των πρόσθετων εξασφαλίσεων μπορεί να αποδειχτεί τόσο χρονοβόρα όσο και οικονομικά ασύμφορη. Το παρακάτω διάγραμμα απεικονίζει τα πιο συνηθισμένα είδη εμπράγματων εξασφαλίσεων που δεσμεύονται από την τράπεζα και σε τι ποσοστά.

4.3.3 Διάρκεια του δανείου

Τα μακροπρόθεσμα δάνεια εμφανίζουν συνήθως μεγαλύτερη αβεβαιότητα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το επιτόκιο ενός

βραχυπρόθεσμου δανείου να είναι μικρότερο σε σχέση με αυτό ενός μακροπρόθεσμου. Αν λοιπόν μια επιχείρηση δανειστεί χρήματα για μικρότερη διάρκεια από αυτή που πράγματι χρειάζεται, μόνο και μόνο για να πετύχει χαμηλότερο επιτόκιο, θα αναγκαστεί να ψάξει για νέα χρηματοδότηση μόλις αυτή λήξει. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί ασύμφορο σε περίπτωση που έχουν μεταβληθεί οι συνθήκες της αγοράς. Επομένως, ο επιχειρηματίας θα πρέπει να εκτιμήσει την κατάσταση της εταιρείας του και τις ανάγκες της σε χρηματοδότηση, προκειμένου να λάβει σωστή απόφαση για την περίοδο αποπληρωμής του δανείου. Γενικά πάντως, οι τράπεζες χορηγούν μακροπρόθεσμα δάνεια σε επιχειρήσεις με καλή αξιολόγηση.

4.3.4 Ειδικές συμφωνίες

Οι ειδικές συμφωνίες και η ενσωμάτωση ειδικών όρων στη σύμβαση δανείου, προσφέρουν τη δυνατότητα δανειοδότησης μιας επιχείρησης ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες της. Σε κάθε περίπτωση οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να ρωτούν την τράπεζα για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να “εξατομικεύσουν” το δάνειό τους. Τις περισσότερες φορές, οι συμφωνίες αυτές σχετίζονται με τον καθορισμό ενός ανώτατου ορίου ξένων κεφαλαίων, ενός κατώτατου ποσοστού κερδοφορίας ή ενός ελάχιστου δείκτη ρευστότητας. Κλασικό παράδειγμα τέτοιων όρων αποτελεί η πρόβλεψη δυνατότητας της τράπεζας ακύρωσης του δανείου σε περίπτωση που το μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης πέσει κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο.

4.3.5 Σχέση τράπεζας – επιχείρησης

Η γενικότερη πελατειακή σχέση μεταξύ τράπεζας και επιχείρησης λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη, τόσο όταν εξετάζεται το ενδεχόμενο της δανειοδότησης όσο και όταν καθορίζονται οι επιμέρους όροι του δανείου. Η ύπαρξη λογαριασμών μισθοδοσίας της επιχείρησης στην τράπεζα, η προηγούμενη σύναψη άλλων συμφωνιών, π.χ. χρηματοδοτική μίσθωση – leasing, εξαγορά επιχειρηματικών απαιτήσεων – factoring κτλ, καθώς και τυχόν άλλες σχέσεις που έχει η επιχείρηση με την τράπεζα, δρουν οπωσδήποτε υπέρ της επιχείρησης στη σύμβαση του δανείου.

4.3.6 Το Επιτόκιο

Το επιτόκιο εξαρτάται και από το ύψος του δανείου. Μεγαλύτερα δάνεια καθώς και μεταφορές υφισταμένων δανείων σε μια τράπεζα σε συνδυασμό με τη σύναψη νέου δανείου δρουν θετικά στον καθορισμό του επιτοκίου. Παρατηρούνται οι εξής περιπτώσεις: α) περιπτώσεις δανειοδότησης επιχείρησης με αρνητική αξιολόγηση ή μακρά περίοδο αποπληρωμής, οδηγούν σε αύξηση του επιτοκίου, ενώ β) περιπτώσεις δανειοδότησης επιχειρήσεων με θετική αξιολόγηση, πρόσθετη ασφάλεια και εγγυήσεις, βραχεία περίοδο αποπληρωμής ή πρόβλεψη ειδικών συμφωνιών οδηγούν σε μείωση του επιτοκίου.

4.4 ΕΝΕΡΓΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ ΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΕΧΕΙ ΔΟΘΕΙ

Κάθε επιχειρηματική επιλογή της εταιρείας έχει τη δυναμική να δράσει τόσο θετικά όσο και αρνητικά στην αξιολόγηση της εταιρείας και να μεταβάλλει ενδεχομένως τους όρους του δανείου. Είναι προφανές ότι τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση των επιχειρηματικών κινήσεων της εταιρείας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι παράγοντες που επηρεάζουν την αξιολόγησή της.

Ως εκ τούτου ο δανειολήπτης πρέπει μεν να ενημερωθεί από την τράπεζα αλλά πρέπει επίσης να κατανοήσει τους παράγοντες που επιδρούν στην αξιολόγηση. Οι συναντήσεις λοιπόν με τον εκπρόσωπο της τράπεζας είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για ενημέρωση και υποβολή σχετικών ερωτήσεων. Παράλληλα ενδέχεται να προταθούν και κινήσεις για τη βελτίωση της γενικότερης κατάστασης της επιχείρησης.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω δεν έχουν όλοι οι παράγοντες τον ίδιο αντίκτυπο στην αξιολόγηση της επιχείρησης. Στον παρακάτω πίνακα αποδίδεται συνοπτικά η σημασία που δίνουν κατά μέσο όρο οι ευρωπαϊκές τράπεζες, κατά σειρά προτεραιότητας στους επιμέρους παράγοντες:

Σειρά Σημαντικότητας

ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
----------------------	----------------------

1.Δείκτης συνολικής δανειακής επιβάρυνσης	1.Ποιότητα διοίκησης της εταιρείας
2.Επίπεδα ρευστότητας	2.Κατάσταση αγοράς
3.Επίπεδα κερδοφορίας	3.Νομική μορφή εταιρείας

Τα ποσοτικά μεγέθη έχουν να κάνουν κυρίως με οικονομικούς δείκτες. Όπως απεικονίζεται στον πίνακα ο δείκτης συνολικής δανειακής επιβάρυνσης αποτελεί τον πιο σημαντικό ποσοτικό παράγοντα στη διαδικασία της αξιολόγησης.

Όσον αφορά στα ποιοτικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης, το σημαντικότερο ρόλο παίζουν η ποιότητα διαχείρισης της εταιρείας καθώς και η κατάσταση της αγοράς. Με τον όρο “ποιότητα διαχείρισης” εννοούμε την εμπειρία που έχουν τα στελέχη της εταιρείας, την ετοιμότητά τους να αντιμετωπίσουν άμεσα και αποτελεσματικά ενδεχόμενες έκτακτες καταστάσεις, όπως και τη γενικότερη ικανότητά τους για την κατάρτιση ενός πλήρους και αναλυτικού επιχειρηματικού πλάνου για το μέλλον της επιχείρησης. με τον όρο “κατάσταση αγοράς” περιγράφεται η γενικότερη πορεία του οικονομικού κλάδου, στον οποίο η επιχείρηση δραστηριοποιείται. Επομένως ο δανειολήπτης θα πρέπει :

- Να βεβαιωθεί ότι η τράπεζα έχει κατατάξει την επιχείρησή του στο σωστό επιχειρηματικό κλάδο.
- Να καταδείξει την θέση της επιχείρησης του στην αγορά. Είναι σημαντικό, ιδίως σε προβληματικούς κλάδους, να προταθούν τα ισχυρά σημεία της επιχείρησης σε σχέση με τον ανταγωνισμό, καθώς και οι προοπτικές της μετά τη λήψη του δανείου. Οι τράπεζες έχουν την τάση να αξιολογούν αρνητικά μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε έναν οικονομικά αδύναμο κλάδο. Θα πρέπει λοιπόν οι

ενδιαφερόμενοι να εξηγήσουν αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους δεν θα επηρεαστούν ή τουλάχιστον θα επηρεαστούν ελάχιστα από μια ενδεχόμενη αστάθεια της αγοράς. Επίσης, σε περίπτωση αιτήματος για χορήγηση δανείου μεγάλου ποσού, η τράπεζα μπορεί να εξετάσει το βαθμό εξάρτησης του δανειολήπτη από τους προμηθευτές ή τους πελάτες του.

Τόσο τα ποσοτικά μεγέθη όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά έχουν ιδιαίτερο αντίκτυπο στην αξιολόγηση της εταιρείας. Υπολογίζεται ότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά συμβάλλουν σε ποσοστό 20-30% στην αξιολόγηση της επιχείρησης. Το ποσοστό αυτό ωστόσο αυξάνεται στο 60% περίπου, όταν το δάνειο προορίζεται για νεοσύστατη επιχείρηση, αφού αυτή δεν διαθέτει, εκ των πραγμάτων, τα απαραίτητα ποσοτικά δεδομένα.

4.5 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΜΕ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ.

Όπως προαναφέρθηκε, η συνεργασία μεταξύ τράπεζας και επιχείρησης είναι διαρκής και δεν λήγει με την εκταμίευση του δανείου. Η τράπεζα ερευνά και αξιολογεί όλα τα καινούργια δεδομένα που προκύπτουν και, ανάλογα με τους όρους του δανείου, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα σε περίπτωση ενδείξεων ανησυχίας ή νέων ευκαιριών ανάπτυξης της πελατειακής σχέσης.

Οι οικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της ΜΜΕ αποτελούν αντικείμενο δυναμικής αξιολόγησης για τις τράπεζες. Οι οικονομικές δυνατότητές της προκύπτουν τόσο μέσω των ετήσιων οικονομικών σχέσεων όσο και μέσω συναντήσεων των δύο μερών,

όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο. Συνεπώς , αναπροσαρμογές στην αξιολόγηση, θετικές ή αρνητικές, είναι δυνατόν να επέλθουν σε τακτά χρονικά διαστήματα, και μετά από την αρχική έγκριση και εκταμίευση ενός δανείου.

Είναι σημαντικό να έχουν κατανοηθεί πλήρως οι όροι της δανειακής σύμβασης και ιδίως ενδεχόμενες πρόσθετες ρήτρες και ειδικές συμφωνίες. Έτσι εξασφαλίζεται η αποφυγή λαθών και ενεργειών που θα μπορούσαν να επιφέρουν την περαιτέρω επιβάρυνση της επιχείρησης ή και την πρόωρη λήξη του δανείου.

Η τράπεζα συνήθως δραστηριοποιείται όταν υπάρχουν ενδείξεις ανησυχίας που θα μπορούσαν να επιδράσουν δυσμενώς στην αποπληρωμή του δανείου. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής ενδείξεις:

- Υποβάθμιση της ταξινόμησης της επιχείρησης λόγω π.χ. καθυστερήσεων αποπληρωμής των δόσεων, εμφάνιση δυσμενών στοιχείων, σφράγισμα επιταγών κλπ.
- Επαναλαμβανόμενες υπερβάσεις εγκεκριμένων ορίων.
- Αργοπορίες στην προσκόμιση των ετήσιων οικονομικών στοιχείων της τράπεζας.
- Προβλήματα στη μετοχική σύνθεση όπως αποχώρηση εταίρων, λύση ή αλλαγή νομικής μορφής.

Η έγκαιρη καταβολή των δόσεων του δανείου είναι ζωτικής σημασίας. Η σχέση τράπεζας-επιχείρησης είναι μια σχέση εμπιστοσύνης. Πρέπει να αποφεύγονται περιττές καθυστερήσεις. Επισημαίνεται ότι σημαντικές κινήσεις κεφαλαίων της επιχείρησης όπως αναλήψεις και καταθέσεις ενδέχεται να αξιολογούνται αυτομάτως, προκειμένου να προληφθούν μερικοί κίνδυνοι. Ως εκ τούτου, και για αποφυγή άσκοπης ανησυχίας, είναι καλό να ενημερώνεται η τράπεζα για το σκοπό αυτών των κινήσεων.

Η επιχείρηση οφείλει να επιδεικνύει συνέπεια ως προς την ανταπόκρισή της στα αιτήματα της τράπεζας για κατάθεση των εκάστοτε αναγκαίων εγγράφων, ιδίως των νέων οικονομικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για την ανανέωση της αξιολόγησης της εταιρείας.

Η πολιτική που ακολουθούν οι τράπεζες σε θέματα διαχείρισης κινδύνων εκλαμβάνει συχνά τις καθυστερήσεις στην προσκόμιση εγγράφων ως προσπάθεια απόκρυψης ανησυχητικών δεδομένων και άρα ως ενδείξεις προβλημάτων.

4.6 ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ

Σήμερα υπάρχουν διαθέσιμα στις ΜΜΕ προϊόντα σύνθετης μορφής χρηματοδότησης, στα οποία παλαιότερα είχαν πρόσβαση μόνο μεγάλες επιχειρήσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται:

▪ Χρηματοδοτική Μίσθωση (*Leasing*)

Το *leasing* αποτελεί πια μια διαδεδομένη πρακτική στον επιχειρηματικό κόσμο και αποσκοπεί στον περιορισμό των κεφαλαίων που πρέπει να διαθέσουν οι επιχειρήσεις για πάγιο εξοπλισμό, εξασφαλίζοντας παράλληλα σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις. Πρόκειται στην ουσία για ένα ενδιάμεσο στάδιο αγοράς και ενοικίασης που επιτρέπει στην επιχείρηση τη χρήση του πάγιου εξοπλισμού με την καταβολή ενός περιοδικού, μηνιαίου ή τριμηνιαίου, μισθώματος παρέχοντάς της παράλληλα τη δυνατότητα εξαγοράς του στο τέλος της περιόδου ή αντικατάστασής του με νέο εξοπλισμό.

▪ **Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (Factoring)**

Το Factoring αποτελεί εναλλακτική λύση κάλυψης τν αναγκών σε κεφάλαιο κίνησης μέσω της εκχώρησης των απαιτήσεων μιας επιχείρησης από τους πελάτες της σε μια εταιρεία Factoring. Στην ουσία παρέχεται η δυνατότητα στην επιχείρηση να εισπράξει άμεσα και αξιόπιστα τις απαιτήσεις που εκκρεμούν έναντι των πελατών της, καταβάλλοντας κάποιο τίμημα. Συνήθως προεξοφλείται το 80% με 90% του ποσού, ενώ το υπόλοιπο αποδίδεται κατά την εκκαθάριση της συναλλαγής, μειωμένο κατά το ποσό των προεξοφλητικών τόκων και προμηθειών.

▪ **Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Venture Capital)**

Το Κεφάλαιο Επιχειρηματικών Συμμετοχών αφορά στη συμμετοχή των Εταιρειών Επιχειρηματικών Συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο μιας εταιρείας είτε μέσω αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου είτε μέσω έκδοσης μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται, αφενός η εξασφάλιση κεφαλαίων για ανάπτυξη εργασιών ή δημιουργία νέων εταιρικών σχημάτων και αφετέρου, η διασπορά του επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς μέρος του αναλαμβάνεται από τις Εταιρείες Επιχειρηματικών Συμμετοχών. Οι Εταιρείες Επιχειρηματικών Συμμετοχών επενδύουν με μέσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα στοχεύοντας στην άντληση κερδών από την υπεραξία των μετοχών, υπεραξία που δημιουργείται και μέσω της μεταφοράς

εμπορικής, οικονομικής, και διοικητικής τεχνογνωσίας που εν λόγω εταιρείες διαθέτουν.

▪ **Ενίσχυση από κρατικούς φορείς**

Υπάρχει η δυνατότητα ενίσχυσης επιχειρηματικών δράσεων μέσω κρατικών και κοινοτικών προγραμμάτων επιδότησης, ειδικά σχεδιασμένων για την ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο του Επιχειρηματικού Προγράμματος “Ανταγωνιστικότητα” (ΕΠΑΝ) περιλαμβάνεται ένα αρκετά ευρύ πεδίο δράσεων που εκτείνεται από την ενίσχυση των επιχειρηματιών μέχρι επενδύσεις σε τεχνολογία και καινοτομία. Επίσης, κρατικοί φορείς όπως το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών & Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ), διευκολύνουν την πρόσβαση μικρών επιχειρήσεων σε τραπεζική χρηματοδότηση μέσω παροχής εγγύησης δανείου ή επιδότησης επιτοκίου. Καθώς τα ανωτέρω προγράμματα προϋποθέτουν τη συμμόρφωση με ορισμένους όρους ή κριτήρια επιλεξιμότητας, θα πρέπει να γίνεται έρευνα για τον εντοπισμό του πιο κατάλληλου προγράμματος που θ βοηθήσει κατά τον βέλτιστο τρόπο την επιχείρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΕΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Η Εθνική Τράπεζα διαθέτει αρμόδια διεύθυνση διαχείρισης κινδύνων για την Τράπεζα και ολόκληρο τον Όμιλο στην οποία απασχολούνται πάνω από 60 άτομα. Η διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, πρώτη συνειδητοποίησε τη μεγάλη σημασία της οργάνωσης και λειτουργίας τομέα διαχείρισης κινδύνου. Εφαρμόζοντας αυστηρά μοντέλα διαχείρισης κατάφερε να έχει αρκετά καλά αποτελέσματα στην αποτίμηση των κινδύνων, πιστωτικού, κινδύνου αγοράς αλλά και λειτουργικού κινδύνου.

Τα πολυάριθμα , σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα, που χαρακτηρίζουν πλέον την τράπεζα, δεν θα ήταν δυνατόν να προσφερθούν στο κοινό χωρίς την εφαρμογή μοντέλων διαχείρισης κινδύνων. Και τούτο γιατί μόνο με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατή η σωστή τιμολόγησή τους ώστε η τράπεζα να έχει εκείνο το περιθώριο κέρδους που θα της επιτρέψει να παραμείνει στην παραγωγή των προϊόντων αυτών για όσο χρονικό διάστημα επιθυμεί, ενώ ταυτόχρονα να ικανοποιεί και τον πελάτη που τα επιλέγει.

5.1 ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (Ε.Δ.Κ.) ΤΗΣ ΕΤΕ

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων («η Επιτροπή»):

Διαμορφώνει τη στρατηγική ανάληψης πάσης μορφής κινδύνων και διαχείρισης κεφαλαίων που ανταποκρίνεται στους επιχειρηματικούς στόχους της Τράπεζας, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο Ομίλου, και στην επάρκεια των διαθεσίμων πόρων σε τεχνικά μέσα και προσωπικό.

Ελέγχει την ανεξαρτησία, επάρκεια και αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου (ΓΔΔΚ).

Μεριμνά για την ανάπτυξη και τη διαρκή αποτελεσματικότητα του εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωση του στη διαδικασία λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων, όσον αφορά σε κάθε μορφής κινδύνους, συμπεριλαμβανομένου και του λειτουργικού, σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων/μονάδων της Τράπεζας και του Ομίλου.

Καθορίζει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση των κινδύνων ως προς την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα επιχειρηματική στρατηγική και την επάρκεια των διαθέσιμων πόρων.

Ενημερώνεται σε τακτική βάση και παρακολουθεί το συνολικό επίπεδο ανάληψης κινδύνων (risk profile) της Τράπεζας και του Ομίλου και καθοδηγεί τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων ως προς την υλοποίηση της στρατηγικής διάθεσης ανάληψης κινδύνων, και των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης και της συμμόρφωσης με το εκάστοτε εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας.

Διασφαλίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) της Τράπεζας ενημερώνεται επαρκώς για όλα τα θέματα που αφορούν τη στρατηγική ανάληψης, επίπεδο ανοχής και επίπεδο ανάληψης κινδύνων κατά την εκτέλεση των στρατηγικών και εποπτικών του καθηκόντων.

5.2 ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τα μέλη της Επιτροπής είναι μέλη του Δ.Σ. και ορίζονται από το Δ.Σ., κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής Εταιρικής Διακυβέρνησης και Υποψηφιοτήτων προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. Η Επιτροπή έχει το λιγότερο τρία μέλη, με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε τραπεζικά και χρηματοοικονομικά θέματα καθώς και στον τομέα της διαχείρισης κινδύνων, εκ των οποίων ένα τουλάχιστον μέλος είναι εκτελεστικό και ένα μη εκτελεστικό. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται από το Δ.Σ. Η θητεία των μελών της Επιτροπής είναι ετήσια και μπορεί να ανανεωθεί απεριόριστα. Σε κάθε μέλος παρέχεται, σε συνεχή βάση, κατάλληλη ενημέρωση και εκπαίδευση.

5.3 ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Επιτροπή:

Διερευνά οποιαδήποτε δραστηριότητα εμπίπτει στο πλαίσιο λειτουργίας της και λαμβάνει από οποιονδήποτε υπάλληλο οποιαδήποτε απαραίτητη πληροφορία σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Εταιρικής Διακυβέρνησης της ΕΤΕ.

Ορίζει εξωτερικούς, νομικούς ή άλλους επαγγελματίες, συμβούλους που θα κριθούν απαραίτητοι για την υλοποίηση του έργου της και εξασφαλίζει πόρους για την πληρωμή των αντίστοιχων αμοιβών και δαπανών σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές Εταιρικής Διακυβέρνησης της ΕΤΕ.

5.4 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Επιτροπή έχει τα ακόλουθα καθήκοντα :

- Διαμορφώνει σε ετήσια βάση και εισηγείται στο Δ.Σ. τη στρατηγική ανάληψης κινδύνων και της διαχείρισης κεφαλαίων της Τράπεζας και του Ομίλου. Παρακολουθεί την εφαρμογή της και εισηγείται στο Δ.Σ. τροποποιήσεις, όποτε το κρίνει κατάλληλο.
- Εγκρίνει και ανασκοπεί, ετήσια και όποτε άλλοτε απαιτείται, τις αρχές και την πολιτική διαχείρισης των κινδύνων συμπεριλαμβανομένων των ανωτάτων ορίων πιστοδότησης, διαπραγμάτευσης και ενεργητικού/ παθητικού.
- Λαμβάνει και αξιολογεί τις υποβαλλόμενες ανά τρίμηνο αναφορές της ΓΔΔΚ σχετικά με το συνολικό επίπεδο ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και την ανάπτυξη και αποτελεσματικότητα του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Ενημερώνει το Δ.Σ. σχετικά με τους σημαντικότερους κινδύνους

που έχει αναλάβει το Πιστωτικό Ίδρυμα, παρακολουθεί καθώς επίσης και βεβαιώνει την αποτελεσματική αντιμετώπιση τους.

- Προβλέπει για τη διενέργεια, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, προσομοιώσεων καταστάσεων κρίσης (stress tests) για τους κινδύνους αγοράς, πιστωτικό, ρευστότητας και ανάλογων τεχνικών για το λειτουργικό κίνδυνο.

- Αξιολογεί ετησίως με βάση την ετήσια έκθεση του Γενικού Διευθυντή Δ.Κ. και του σχετικού αποσπάσματος της έκθεσης της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης:

- α. την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας και του Ομίλου και ιδίως τη συμμόρφωση προς το καθορισμένο επίπεδο ανοχής κινδύνου.

- β. την καταλληλότητα των ορίων, την επάρκεια των προβλέψεων και την εν γένει επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων (εμποπτικών και οικονομικών) σε σχέση με το ύψος και τη μορφή των αναλαμβανομένων από τον Όμιλο κινδύνων.

- Διατυπώνει προτάσεις και εισηγείται διορθωτικές ενέργειες στο Δ.Σ., σε περίπτωση κατά την οποία διαπιστώνει αδυναμία υλοποίησης της στρατηγικής που έχει διαμορφωθεί για τη διαχείριση κινδύνων του Πιστωτικού Ιδρύματος ή αποκλίσεις ως προς την εφαρμογή της.

- Εισηγείται στο Δ.Σ. τον ορισμό του Γενικού Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνων καθώς και την αντικατάστασή του, σε περίπτωση που κριθεί ότι δεν πληρούνται τα κατάλληλα κριτήρια καταλληλότητας ή επάρκειας για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων του.

- Διατυπώνει προτάσεις προς το Δ.Σ. για οποιοδήποτε θέμα εμπίπτει στο σκοπό και στα καθήκοντά της.

5.5 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά τουλάχιστον τέσσερις (4) φορές ετησίως (μία φορά ανά τρίμηνο) και εκτάκτως, όποτε κρίνεται σκόπιμο από τον Πρόεδρο αυτής. Η Επιτροπή τηρεί πρακτικά των συνεδριάσεών της και υποβάλλει αναφορές στο Δ.Σ μετά από κάθε συνεδρίασή της. Ο Πρόεδρος καθορίζει τα θέματα συζήτησης, τη συχνότητα και τη διάρκεια των συνεδριάσεων και φροντίζει ώστε η Επιτροπή να ασκεί αποτελεσματικά τα καθήκοντά της. Στην πρώτη συνεδρίαση κάθε ημερολογιακού έτους, η Επιτροπή εγκρίνει το πρόγραμμα των συνεδριάσεων για το υπόλοιπο του έτους καθώς και το πρόγραμμα των προς συζήτηση θεμάτων στις εν λόγω συνεδριάσεις.

Μπορεί, με απόφαση του Προέδρου της, να συνεδριάζει βάσει τηλεοπτικής ή τηλεφωνικής συνδιάσκεψης. Ο Πρόεδρος μπορεί επίσης να ζητά από την Επιτροπή να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με ορισμένα έγγραφα μέσω ανταλλαγής μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τηλεομοιοτυπιών ή επιστολών.

Βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, όταν παρίστανται σ. αυτήν όλα τα μέλη της. Η συμμετοχή μέλους της Επιτροπής σε συνεδρίαση μέσω οπτικής ή ακουστικής σύνδεσης θεωρείται έγκυρη για το σκοπό αυτό. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται ομοφώνως.

Κατά τη διεξαγωγή των εργασιών της η Επιτροπή υποστηρίζεται από Γραμματέα, ο οποίος μπορεί να είναι ο Διευθυντής Γραμματείας της Τράπεζας ή άλλο αρμόδιο πρόσωπο. Ο Πρόεδρος έχει δικαίωμα να ζητά την αντικατάσταση του

Γραμματέα, εάν κρίνει ότι η στήριξη της Επιτροπής δεν είναι επαρκής.

Συνεδριάζει, ύστερα από πρόσκληση του Γραμματέα, κατ. εντολή του Προέδρου της. Κάθε μέλος θα ειδοποιείται σχετικά με τον τόπο, την ώρα και την ημερομηνία κάθε συνεδρίασης. Τα θέματα της ημερήσιας διάταξης κάθε συνεδρίασης καθώς και τα σχετικά έγγραφα θα τίθενται στη διάθεση κάθε μέλους τουλάχιστον πέντε εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση. Τα σχετικά έγγραφα μπορούν να διακινούνται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Μπορεί να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ., στέλεχος της Τράπεζας ή θυγατρικής του Ομίλου της, ή άλλο πρόσωπο, το οποίο κρίνεται αρμόδιο να την συνδράμει στην εκτέλεση των καθηκόντων της. Ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων και ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικών και Λειτουργικής Στήριξης παρίστανται, χωρίς δικαίωμα ψήφου, σε όλες τις συνεδριάσεις της Επιτροπής, εκτός εάν ο Πρόεδρος κρίνει ότι δεν είναι αναγκαία η παρουσία τους.

Εξετάζει οποιοδήποτε θέμα, το οποίο παραπέμπεται σε αυτήν από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. της Τράπεζας ή το Δ.Σ.

Η Επιτροπή και ο Πρόεδρος της ενημερώνονται συστηματικά για τις εργασίες της Επιτροπής Ελέγχου. Οι Πρόεδροι των δύο Επιτροπών συντονίζουν τις δραστηριότητες τους, όποτε και με όποιο τρόπο το κρίνουν σκόπιμο.

Η Επιτροπή καταρτίζει και υποβάλλει στο Δ.Σ. τριμηνιαίες εκθέσεις δραστηριοτήτων και ετήσιο συνοπτικό απολογισμό του έργου της και αξιολόγηση της απόδοσής της, στον οποίο περιλαμβάνεται και αναφορά σχετικά με την επανεξέταση της επάρκειας του παρόντος Κανονισμού. Ο παρών Κανονισμός

τίθεται σε ισχύ από την επομένη ημέρα της εγκρίσεώς του από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Τ.Ε. και μπορεί να τροποποιείται οποτεδήποτε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Έχοντας αναλύσει το σύμφωνο της Βασιλείας II, καταλήγουμε στο εξής συμπέρασμα: Η Βασιλεία και οι κανόνες που απορρέουν από αυτή, ως σκοπό έχουν τη δημιουργία μιας υγιούς, ανταποδοτικής σχέσης μεταξύ δανειοδοτών και δανειοληπτών η οποία να βασίζεται στην πρόληψη και στην εξάλειψη των αρνητικών παραμέτρων κατά τις συναλλαγές μεταξύ τράπεζας και δανειολήπτη.

Η προσπάθεια καθιέρωσης του πλαισίου της Βασιλείας II άρχισε στο τέλος της δεκαετίας του '90 και ολοκληρώθηκε επτά χρόνια αργότερα. Όλο αυτό το διάστημα υπήρχαν οργανωμένες συζητήσεις για τη θεωρητική υπόσταση καθώς και τον τρόπο υλοποίησής του. Μεγάλο μέρος της τραπεζικής κοινότητας ζυμώθηκε με τις έννοιες που εισήγαγε η Βασιλεία II και σήμερα η συζήτηση επικεντρώνεται σε έννοιες που πριν μερικά χρόνια φαινονταν ξένες και μη εύκολα κατανοητές.

Βεβαίως και η πλήρης εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών και κατ' επέκταση στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νικόλαος Ηρ. Γεωργιάδης, *Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα*, Δημοσίευση στο

Investment Research&Analysis Journal, Σεπτέμβριος 2005.

Δρ. Π.Α. Κιόχος – Δρ. Γ.Δ. Παπανικολάου, *Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες*, Ελληνικά Γράμματα

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004 – 2005), *Η εργαλειοθήκη των Μικρομεσαίων: Το μέλλον στην πρόσβαση των χρηματοδοτήσεων για τους Μικρομεσαίους*

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2005), *How to deal the new rating culture: A practical guide to loan financing for small and medium-sized enterprises*, Ιούλιος 2005, έκδοση της ΓΔ για τις Επιχειρήσεις και τη Βιομηχανία

http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1349

http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1349

<http://www.nbg.gr/>

<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/ekthdkth2008.pdf>

<http://www.tovima.gr/Oikonomia.asp>

<http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/baselIII.asp>

<http://www.capital.gr/news.asp?Details=342108>

<http://www.euro2day.gr/specials/opinions/132/articles/134689/Article.aspx>

<http://www.sed.gr/cgi-bin/ikonboard/ikonboard.cgi?act=ST;f=10;t=431>